

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ  
Filozofická fakulta

## **Teritoriální spory Somalilandu**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

**Lenka Špičánová Ph.D.**

Vypracovala:

**Iveta Babjáková**

Chrudim, 19.7. 2017



## Zadání bakalářské práce

**Autor:** Iveta Babjáková  
**Studium:** F14BP0053  
**Studijní program:** B6701 Politologie  
**Studijní obor:** Politologie  
**Název bakalářské práce:** **Teritoriální spory Somalilandu**  
**Název bakalářské práce AJ:** Teritorial disputes of the Somaliland

### Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato práce se bude zabývat neuznaným státem Somaliland a jeho teritoriálními spory se Somálskem. Časově se bude týkat především současné situace a nedávného vývoje, to znamená období od vyhlášení nezávislosti Somalilandu až do roku 2016. Samozřejmě zde bude uvedeno i stručné historické vysvětlení historických okolností vzniku Somalilandu a vymezení jeho území. Cílem práce je analyzovat Somaliland jako stát a současně zkoumat hraniční spory s okolními státy a vliv těchto sporů na politiku. Dalším z cílů této práce je určit důvod neuznání Somalilandu jako samostatného a suverénního státu. Práce bude vedena jako případová studie s komparativními prvky, přičemž se zaměří na komparaci teritoriálních nároků Somalilandu a Somálska.

Baar, Vladimír. 2001. *Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?* Ostrava: Tilia. Eggers, Alison. 2007. "When Is a State a State: The Case for Recognition of Somaliland" *Boston College International and Comparative Law Review*. Dostupné na <http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1095&context=iclr> Bradbury, Mark. 2008. *Becoming Somaliland*. African Issues. London: Progressio Ahmed, Ismael a Green, Reginald. 1999, "The heritage of war and state collapse in Somalia and Somaliland: Local-level effects, external interventions and reconstruction". *Third World Quarterly* 20., 1. Dostupné na [http://www.jstor.org/stable/3993185?seq=1#fndtn-page\\_scan\\_tab\\_contents](http://www.jstor.org/stable/3993185?seq=1#fndtn-page_scan_tab_contents) Rudincová, Kateřina. 2010. "Role Somalilandu v rohu Afriky a možnosti jeho uznání". *Sjezd České geografické společnosti*. Dostupné na [http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik\\_CGS/Politicka\\_a\\_kuturni\\_geografie/Role\\_Somalilandu.pdf](http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Politicka_a_kuturni_geografie/Role_Somalilandu.pdf) Browlie, Ian. 1979. *African Boundaries: A Legal and Diplomatic Encyclopedia*. Berkeley: University of California press

**Garantující pracoviště:** Katedra politologie,  
Filozofická fakulta  
**Vedoucí práce:** Mgr. et Mgr. Lenka Špičánová, Ph.D.  
**Oponent:** Mgr. Martin Schmiedl  
**Datum zadání závěrečné práce:** 17.9.2015

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného či stejného akademického titulu.

V Chrudimi, dne 19.7 2017

.....

Iveta Babjáková

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:      Fakulta / katedra:      Datum vypůjčení:      Podpis:

---

---

## **Poděkování:**

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Lence Špičanové Ph.D., za nekonečnou trpělivost a pomoc při psaní této práce. Také bych chtěla poděkovat svojí mamince, za podporu a konečnou korekturu. Dále bych ráda poděkovala všem těm, kteří mě vždy vyslechli, podpořili, poradili, uklidnili a nakonec mi řekli, že přeháním, protože měli pravdu. Všem moc děkuji!

## **Anotace**

- Název:** Teritoriální spory Somalilandu
- Cíl:** Popsat vztahy mezi Somalilandem a Puntlandem a následně určit, zda tyto spory ovlivňují stabilitu Somalilandu. Dalším cílem je objasnit stabilitu Somalilandu.
- Metody:** jednopřípadová studie
- Výsledky:** Hraniční spory mezi Somalilandem a Puntlandem významně neovlivňují stabilitu Somalilandu, která se zakládá na mnoha faktorech jako je zajištění bezpečnosti, svoboda voleb a jiné. Na tento spor je však nahlíženo negativně z mezinárodního prostředí.
- Klíčová slova:** zhroucené státy, Somaliland, Puntland, Somálsko, hraniční spory, Sanaag, Sool, stabilita

Tato bakalářská práce se zabývá teritoriálními spory Somalilandu, těmi jsou myšleny spory na hranicích Somalilandu a Puntlandu. Příčinou sporů je rozdílné vymezení hranic. Somaliland vychází z bývalých koloniálních hranic a Puntland z klanové příslušnosti. Jako teoretický rámec práce je užitá teorie zhroucených států. Ta vychází především z autora Roberta Rotberga. Následuje popis vývoje konfliktu na hranicích mezi Somalilandem a Puntlandem v oblasti Sanaag a Sool. Stabilita Somalilandu a Somálska je srovnávána na základě teorie failed states. Zdůrazňuje, jaké faktory Somaliland splňuje a tím vysvětluje jeho stabilitu. Zmiňuje také, že stabilita Somalilandu není nijak výrazně narušena hraničními konflinty, neboť ty jsou lokální. Nicméně na Somaliland je nahlíženo mezinárodním společenstvím jako na stabilní stát, který nemá vyřešené hranice.

## **Annotation**

- Title:** Territorial disputes of Somaliland
- Objective:** Describe relations between Somaliland and Puntland and consequently specify if these disputes affects the stability of Somaliland. Another objective is to clarify stability of Somaliland
- Methods:** single-case study
- Results:** Territorial disputes between Somaliland and Puntland do not affect/influence the stability of Somaliland, which is established by many factors like security, freedom in elections etc. These quarrels are taken negatively by international community.
- Keywords:** failed states, Somaliland, Puntland, Somalia, border disputes, Sanaag, Sool, stability

This bachelor thesis deals with Somaliland territorial disputes, namely border disputes between Somaliland and Puntland. The cause of the disputes is the different demarcation of the borders. Somaliland originates from former colonial borders and Puntland from clan affiliation. The theoretical framework is used theory of failed states. Major author is Robert Rotberg. Next is a description of the conflict development on the Somaliland-Puntland border in Sanaag and Sool. Stability of Somaliland and Somalia is compared on the based of failed states theory. It emphasizes the factors that Somaliland fulfills and explains its stability. It also mentions that the stability of Somaliland is not significantly disturbed by border conflicts, because they are local. However, Somaliland is seen by the international community as a stable state without solve borders.

## **OBSAH**

Úvod.....	9
1 Koncepce slabých, selhávajících a zhroutených států.....	15
1.1 Failed and collapsed states .....	17
1.2 Indikátory zhroutení.....	20
1.3 Fragile states index (index nefunkčních, křehkých států) .....	22
1.4 Kritika teorie failed states .....	24
1.5 Teorie de facto států a kvazistátů .....	26
2 Vývoj vztahu mezi Somalilandem a Puntlandem .....	29
2.1 Vyhlášení Somalilandu a Puntlandu.....	31
2.2 Historie hraničních sporů .....	33
2.3 Pokusy hraničních oblastí o samostatnost .....	36
3 Srovnání Somálska, Somalilandu a Puntlandu na základě teorie Failed states.....	39
Závěr .....	45
Přílohy.....	51
Seznam zdrojů.....	54



## ÚVOD

Tato práce se zabývá mezinárodně neuznaným státem Somaliland. Území Somalilandu se rozkládá ve východním rohu Afriky a samotný Somaliland je součástí státu Somálsko. Somaliland vyhlásil v roce 1991 samostatnost, která se ale nesečkala s mezinárodní podporou a mezinárodním uznáním. Somaliland má historický základ v britské kolonii, na rozdíl od zbytku Somálska, který byl italskou kolonií.

Dalším osamostatnělým územím v Somálsku je Puntland, nicméně toto území si nežadá samostatnost, ale pouze autonomii. Puntland a Somaliland jsou sousedící území a tyto dvě samostatné oblasti mezi sebou mají spory o dvě území, a to konkrétně o Sanaag a Sool. Tato území v současnosti patří pod Puntland, protože je zde mírná převaha klanů, které patří do Puntlandu. Nicméně historicky tato území patřila k britské kolonii, na jejímž základě vznikl i samostatný Somaliland, a to je důvod, proč si Somaliland tato území nárokuje jako svá. Je zde však ještě jeden celek, který vyhlásil samostatnost, a to je Maakhir, který je součástí Sanaagu. Tato iniciativa se ale nesečkala s úspěchem ani ze strany Somalilandu, Puntlandu a ani z mezinárodní sféry. Momentálně tedy Maakhir spadá pod správu Puntlandu.

Spory mezi Somalilandem a Puntlandem jsou podstatnou a důležitou částí této bakalářské práce. Je však také třeba podotknout, že to nebude jediné zaměření. Další klíčovou částí je analýza funkčnosti Somalilandu jako samostatného státu. V práci se také zmiňuje vztah Somalilandu, Puntlandu a velkého státního celku Somálska a stručně se zabývá i situací v Somálsku i Somalilandu– historie a důvody vzniku, současná situace a funkčnost Somálska a Somalilandu jako státu.

Výzkumné otázky pro tuto práci jsou formulovány: „Proč je Somaliland stabilnější než Somálsko a v čem tato stabilita spočívá?“ a „Narušují hraniční spory mezi Puntlandem a Somalilandem významně stabilitu Somalilandu?“. Hlavním cílem práce je objasnit stabilitu Somalilandu a pokusit se popsat vztah Puntlandu a Somalilandu se zaměřením na spory o území. Celá práce je jednopřípadovou studií. Studie se

zabývá pouze jedním případem a jejím cílem je poskytnout porozumění, nebo vysvětlení jednoho vybraného případu. (Drulák 2008: 37)

Pro teoretickou část je základní teorie zhroucených a slabých států (failed states). Na tuto část poté navazuje kritika teorie failed states a odůvodnění, proč je pro některé autory zbytečné a nesprávné tuhle teorii užívat. Posledním teoretickým vymezením je vysvětlení pojmu de facto států, to jest kvazistátů. V politologické odborné obci je hlavním problémem k tomuto problému především nejasnost a lidově řečeno „zmatek“ v užívání jednotlivých termínů. Jen pro zhroucené, selhávající státy jsou zde pojmy jako: weak states, failed states, collapsed states, postcolonial states, quazi states, a mnoho dalších. V tomto ohledu pak v odborné politologické obci nastávají odlišnosti v definicích i v terminologii. To způsobuje problémy i v oblasti zařazování států do kategorií, neboť záleží na teorii, kterou si autor vybere a dle ní poté zařazuje státy do různých skupin. Z toho jasně vyplývá, že je těžké stát zařadit do jedné, jasné kategorie.

Základním autorem pro teorii failed states je Robert Rotberg. Autorů věnující se tématu zhroucených států je samozřejmě více. Nicméně Rotberg je „průkopníkem“, který toto téma zpracoval celistvě a drtivá většina autorů z něj vychází, kritizuje ho, nebo se od něj liší pouze v drobných náhledech na danou problematiku. Robert Rotberg je tedy primárním zdrojem pro většinu spisovatelů zabývajících se tématem failed states. Je to tudíž hlavní důvod, proč teoretická část závisí především, a hlavně na Rotbergově zkoumání slabých a silných států.

Jak je nastíněno výše, terminologie je složitá. V českém jazyce se toto stává ještě obtížnější, protože k téměř každému anglickému termínu se přiřazuje český ekvivalent. Pro vysvětlení užívání jednotlivých výrazů v této práci od sebe musíme rozlišit odborné názvy—collapsed states a failed states. Collapsed state znamená zhroucený stát, nicméně k tomuto pojmu je přiřazovaný i termín failed state. Failed state se překládá jako selhávající, nebo zhroucený stát. Těchto pojmů bude práce užívat a bude se držet definice failed states jako zhroucených států. Termín collapsed bude ponechán v originální, anglické podobě, aby nedocházelo ke zbytečným a zmatečným zaměňováním pojmů. Termín collapsed states je užíván pro naprosto a zcela dysfunkční státní celky.

Kritická část teorie se zaměřuje především na evropské automatické pojetí státu. Jonathan Hill především kritizuje to, že odlišnost afrických států od těch evropských je brána jako nemoc, špatnost a postižení. Degradace „nefunkčních“ států pochází především z pocitu, jak mají státy fungovat a jaké funkce mají plnit k tomu, aby byly plnohodnotné, funkční a silné. Tento pocit vznikl na základě historického podkladu a vývoje evropských států. (Hill 2005: 139-154)

Dalším problémovým odborným výrazem je kvazistát. Tento termín má totiž dva významy a ty jsou si relativně blízké, avšak kvůli různým výkladům velmi odlišné. Jedním z výkladů jsou státy, které mají mezinárodní uznání a suverenitu, ale jsou vnitřně nefunkční a neplní základní funkce očekávané se od samostatného státu. V druhém případě se ale obsah slova kvazistát mění. Smyslem jsou relativně vnitřně funkční celky, které mezinárodním společenstvím nejsou uznány. V různých odborných pracích se lze setkat s použitím obou významů – častokrát bez vysvětlení v jakém významu bude pojem používán – a porozumění textu se tím komplikuje. (Riegl 1998: 58-60)

Následující kapitola se věnuje historii vztahů a konfliktů mezi Somalilandem a Puntlandem. Problémové oblasti jsou především Sanaag, Sool a Togdheer, pohraniční území, které si nárokují oba dva státní celky. V první části se popisuje především obecný základ a minulost obou samostatných území Somalilandu a Puntlandu. Zatímco Somaliland si jako hranice státu zvolil historický podklad z předešlé britské kolonie, Puntland si hraniční pásmo vytyčil na základě klanové příslušnosti. Vládnoucím klanem je zde klan Harti, v Somalilandu je vládnoucím klanem Isaaq. Somaliland v minulosti spadl pod britskou nadvládu, Puntland ale (jako celý zbytek Somálska) patřil pod italskou správu. Dvě rozdílné hranice se logicky překrývají a jsou zdrojem sváru. Tyto dva samostatné státní celky ale mají podobný důvod vzniku. Tím je především neschopnost Somálska spravovat vlastní území a také pocit utlačování ze strany jižních vládnoucích klanů.

Další podkapitola se týká vzniku a vyhlášení Somalilandu a Puntlandu. Vznik Republiky Somaliland byl v roce 1991 doprovázen především potřebou zajištění bezpečí a míru v neklidné a nebezpečné době. Vyhlášení Puntlandu bylo záležitostí především dohody klanů v roce 1998.

V této části je důležité zdůraznit, že Somaliland vyhlásil samostatný stát, který je oddělený od Somálska. Puntland ale věří v jednotné Somálsko, chce být v budoucnu součástí jednoho velkého, silného Somálska a vyžaduje pouze autonomii. Periferní, hraniční oblasti Somalilandu necítily občanskou příslušnost k nově vzniklému státu. Některým klanovým skupinám toto uspořádání nevyhovovalo, necítily se být Somalilandským národem, chtěly zůstat součástí Somálska. Tento pocit měly především klany Dhulbahante a Warsageli, kterým byla bližší alternativa autonomního státu, který se do budoucna vidí součástí tradičního Somálska. Zejména v oblasti těchto klanů probíhají pozdější konflikty.

Historie hraničních sporů je název další podkapitoly. Ta se zabývá vývojem konfliktu ve sporných hraničních oblastech Sanaag, Sool a Togdheer. Zpočátku byl konflikt řešen diplomaticky. Situace se změnila až po návštěvě sporného území a od té doby se operovalo spíše s vojenskými jednotkami než s diplomatickým odstupem. Konflikty ale nebyly nijak rozsáhlé, spíše sporadické potyčky. Později nastala další změna, kdy Somaliland převzal moc nad Laascaanoodem. Tento krok se neobešel bez vojenského konfliktu, situaci ale nakonec ovládnul Somaliland a město získal pod svou správu. Negativem bylo také mnoho uprchlíků, mezi nimiž byli i někteří tradiční kmenoví vůdci.

Hraniční oblasti se po všech těchto sporech pokusily vyhlásit nezávislost. Přišlo jim, že zájem sice mají oba státní celky, nicméně ani jeden z nich se o oblasti řádně nestará, a tak do těchto území neplynou dostatečné finance a ani humanitární pomoc. To jsou hlavní faktory, které vedly k vyhlášení SSC (Sanaag, Sool a Cayn). Správa SSC byla jak z hlediska finančního, tak administrativního a vojenského velmi neschopná, i přesto zahájila útok na Somaliland. Konflikt byl po krátké době vyřešen dohodou. Další oblastí, která vyhlásila samostatnost byl Maakhir. Ten je součástí Sanaagu a jeho pokus o nezávislost nebyl respektován žádným jiným státem.

Další kapitolou je srovnání Somálska, Somalilandu a Puntlandu na základě teorie failed states. Kapitola se snaží ve státech najít a popsat faktory, které určují míru zhroucení států. Zároveň porovnává tyto státy mezi sebou na základě splnění, či nesplnění ukazatelů failed states. Poté se snaží zhodnotit stabilitu států a zjistit, který z nich je stabilnější a proč. V první části

se zabývá reálnou vládou nad celým územím. Toto kritérium zcela očividně Somálsko nespĺňuje, neboť na jeho území jsou dva nezávislé státní celky Somaliland a Puntland. V další části se zabývá zajištěním bezpečnosti. Na území Somálska je vysoká kriminalita, problémy s atentáty a s terorismem všeobecně. Zhroucené státy se často využívají jako střediska pro výcvik teroristů, protože vláda nemá kontrolu nad svým územím a je velmi snadné v takovém státě postavit základnu. V samotném Somálsku jsou teroristické útoky prakticky na denním pořádku, a tak tato země není bezpečná. Somaliland je v této části velmi ve výhodě, neboť konflikty, které má, jsou pouze v hraniční části s Puntlandem a nejsou tak rozsáhlé a nebezpečné, jako v Somálsku.

Poté je řešeno zdravotnictví a vzdělání. Úroveň zdravotnictví má vliv na všechno obyvatelstvo, řešení epidemií, procentuální míry kojenecké úmrtnosti, celkovou délku života a na kvalitu života. V současném roce na území celého Somálska proběhla epidemie cholery, což je vážné průjmovité onemocnění, ze kterého se v horších případech umírá. Důvodem cholery je kontaminovaná voda. Lidé nemají přístup ke kvalitní, čisté pitné vodě. Vzdělání je velmi důležité pro budoucnost celého státu, protože bez vzdělání není možnost posunu z chudoby a možnosti kvalitnějšího života. Vzdělání ovlivňuje celou generaci, která by se vzdělávat měla, ale v těchto státech je často ngramotná. Edukace je jedinou cestou změny systému a jedinou nadějí na progres systému. Bohužel se často nedostává dostatečných finančních prostředků pro školy a mnoho dětí si nemůže dovolit chodit na základní školu.

Následovně je zmíněn náhled na ekonomickou situaci daných států. Výše HDP totiž v těchto státech není nijak závratná a státy se často ekonomicky hroutí. Z velké chudoby je těžké se dostat ven, protože problémy se často točí v kruhu a řešení nemají žádné.

Téma pro bakalářskou práci jsem si vybrala proto, protože je neobvyklé a v českých kruzích není celistvě zpracované. Většina prací se zabývá Somálskem jako nefunkčním celkem a Somaliland je velmi vzdáleným tématem. Česká studie konkrétně na vztah mezi Somalilandem a Somálskem, popřípadě Puntlandem a jinými státními celky, prakticky neexistuje. Zajímavé na tomto tématu mi přijde fakt, že Somaliland je mezinárodním společenstvím neuznán, zatímco dysfunkční Somálsko je

uznaným mezinárodním celkem. Další zvláštností jsou klanové náležitosti, které jsou ovlivněny spory o území Sannag a Sool a tudíž mají vliv na vztahy s Puntlandem. S těmito spory úzce souvisí výše zmiňovaná teorie failed states. Součástí této teorie je fakt, že legální a legitimní státní moc nemá nadvládu nad částmi svého území. Tato území mají v moci často samozvaní vůdci. Dalším klíčovým aspektem a důvodem proč jsem si vybrala teorii zhroutených států je vlastně kritika uznaných nefunkčních státních celků a zároveň neuznání funkčních celků.

# 1 KONCEPCE SLABÝCH, SELHÁVAJÍCÍCH A ZHROUCENÝCH STÁTŮ

Tato kapitola se bude zabývat vymezením teorie zhroucených států. Zmíněna bude lehce historie tohoto konceptu a důvody „popularizace“ těchto pojmů. Dále budou vysvětleny faktory, dle kterých se určují silné a slabé státy a také to, co by měl stát plnit, ale v případech failed states se tomu tak neděje. Následovat bude mezinárodně známý a uznávaný Fragile states index, který hodnotí státy na základě množství informací a ty rozděluje do dvanácti kategorií, které budou popsány. Poté bude vysvětlena kritika celé teorie failed states, která se zakládá na evropocentrickém vnímání a hodnocení světa. Konec kapitoly je věnován termínu kvazistát, který má dva významy a oba se úzce týkají tématu failed states. Kapitola se snaží objasnit důvody, jaký stát je zhroucený a co vše musí splňovat pro to, aby dostal označení selhávající stát. Zároveň se snaží kriticky nahlédnout na tuto teorii a vidět její chyby a nedokonalosti.

Termín failed states, neboli zhroucené, hroutící se, selhávající státy, je velmi těžké definovat. Sama odborná obec v této problematice nemá jasno a je zde několik definicí, stupňů a rozdílů v následující několika pojmech, které mezi sebou úzce souvisí. Jsou to termíny: weak states, failed states, collapsed states. Tyto definice se vzájemně doplňují, prolínají, či se vymezují. Tato problematika se může zdát na první pohled relativně novou a patříci až ke dvacátému století, kdy po konci Studené války nastal boom v oblasti Afriky i zbytku světa a jejich rozpadajících se států, protože SSSR i USA silně omezily finanční zdroje posílané do těchto států. Nicméně tento fenomén se objevuje již dříve, ale nebyl vědeckou obcí tak řešen a nebyl ve světě tak rozšířen. Klíčovým a zlomovým okamžikem pro tuto tematiku se stalo 11. září 2001, kdy si svět uvědomil, že zhroucené státy jsou hrozbou pro bezpečnost na celém světě. (Šmíd, Vaňura 2009: 45) Svou roli v tom hraje i faktor počtu států. V roce 1919 bylo ve světě 59 států, avšak v roce 2002 jich bylo 192. (Rotberg 2003: 2)

Nejčastěji u afrických států je navíc ještě jeden neobvyklý aspekt – uměle vytvořené hranice. Pro Afriku to znamená nepřírodně vytvořený koncept státnosti. Hranice států zde byly určovány na základě dohod mezi

jednotlivými mocnostmi, tudíž bez respektu jednotlivých hranic mezi etniky, kmeny a podobných přirozeností.<sup>1</sup> Nicméně při získávání si samostatnosti, po 2. světové válce a později po ukončení bipolárního uspořádání světa, nebyla jiná možnost, podle čeho státy osamostatnit, protože spousta klíčových základů z minulosti již neplatila. Tudíž nebylo na čem jiném státy vystavět, než na uměle vytvořených hranicích. Mezinárodní společenství slíbilo státům legitimitu a stálost hranic i přesto, že nikdo nevěděl, zda se podaří očekávání splnit. Za doby studené války byly mnohé státy podporovány a financovány jednou z mocností. Ačkoli vládcí a státní orgány neplnili žádnou ze základních funkcí státu, byli mocnostmi drženi u vlády. (Šmíd, Vaňura 2009, 50)

Státy se rozdělují do kritérií jako silné, slabé, nebo zhroucené, podle několika základních kritérií. Od státu, jako od aktéra mezinárodních vztahů se očekává, že bude prosazovat své zájmy jak navenek, tak i uvnitř svého území. Tyto zájmy by měly být to nejlepší pro stát a pro jeho obyvatele a občany. Jednou z dalších primárních funkcí je zajištění bezpečnosti. Ochrana hranic, eliminace domácích i vnějších hrozeb a prevence kriminality a jiných nebezpečných jevů. S touto funkcí úzce souvisí zajištění práva, dodržování zákonů a spravedlivý soudní systém. Další kritéria pro rozpoznání a zařazení států do jednotlivých kategorií jsou zdravotnictví, školství a s tím spojené vzdělávání, infrastruktura, finanční trh, ochrana životního prostředí, dodržování a ochrana lidských práv. (Rotberg 2003: 2)

Silné státy splňují a respektují všechna tato kritéria. Mají naprostou kontrolu nad svým územím a zajišťují na tomto území bezpečí obyvatel, občanů a jejich svobody. Soudy v silných státech jsou nezávislé, spravedlivé, nezkorumpované a zákony jsou dodržovány všemi bez rozdílu, neboť je jejich dodržování státem vymahatelné a nedodržování se trestá. Infrastruktura je kvalitní, udržovaná a jsou na ni vynakládány dostatečné finanční zdroje. Telekomunikační kanály jsou funkční a rychlé. Vzdělávání, školský systém a zdravotní péče jsou efektivní, na úrovni a vzkvétající. Celkově jsou silné státy klidná místa plná míru a fungující na základě pevného a spravedlivého řádu. (Rotberg 2003: 4)

---

<sup>1</sup> Británie, Francie, Portugalsko, Itálie, Německo a Belgie



Slabé státy označují široký pojem pro značné množství různých variací, a jsou ekonomicky, zeměpisně, či jinak omezené. V těchto státech je často problém s řízením státu a despotismem, nebo jsou zde vnější útoky. Velmi častá je kombinace obou problémů, jak interních, tak i externích. Slabé státy obvykle bojují s vnitřním napětím mezi určitými skupinami, nebo komunitami, z různých důvodů – například z jazykových, etnických a náboženských. Z tohoto napětí se může stát i násilný konflikt. Kriminalita v těchto státech má vzrůstající tendenci a chybí zde adekvátní zaručení bezpečí občanů. Infrastruktura, školství i zdravotnictví je zanedbané a jejich úroveň klesá. Mimo velká města je tento rozdíl propastnější. Ekonomika se hroutí a korupce naopak vzrůstá rychlým tempem. Slabé státy jsou obvykle v rozporu s právním řádem a vláda je zde despotická. (Rotberg 2003: 4)

### ***1.1 FAILED AND COLLAPSED STATES<sup>2</sup>***

Ve většině zhroucených států jsou nebezpečné, konfliktní situace, kdy zde bojují vládní skupiny s těmi nevládními. Obvyklé jsou také občanské nepokoje nebo protivládní povstání. Pro identifikaci zhrouceného státu není důležitá absolutnost tohoto násilí, nýbrž jeho trvalý a stálý charakter a také to, že je násilí zaměřeno protivládně, či protirežimně. Další skutečností je nárokování si určitého území, nebo nároky na přístup k moci. Občanské války mají kořeny ve znevýhodňování (někdy dokonce stačí jen pocit utlačování) jedné skupiny před druhou na základě jazykového, etnického, náboženského nebo jiného nepřátelství. Toto nepřátelství je v některých případech podmíněno i chamtivostí a hrabivostí. Zde se projevují především sny o vlastnictví, těžbě, a především o výnosech z nerostných surovin. Spory mezi jednotlivými skupinami jsou v každém dosud známém zhrouceném státu. Tyto spory nejsou primární příčinou zhroucení státu, nicméně jsou jejím důležitým indikátorem. (Rotberg 2003: 5)

Zhroucené státy nemají kontrolu nad svými hranicemi a ani nad svým celým územím. Vládní pravomoci a správa často sahá jen po hranice hlavního města. Zbytek státu není vláda schopna kontrolovat, nebo zde prosazovat své

---

<sup>2</sup> failed states = zhroucené státy, termín collapsed je mu velmi blízký, je však jeho extrémnější podobou (dle Rotberga), tímto termínem se zde nebudu zabývat tak podrobně, a proto mu nechám jeho anglickou podobu collapsed states, protože v češtině je těžké najít pro něj ekvivalent

vlastní zákony, či toto území jakkoliv spravovat. Lidově se říká, že „po setmění se ukáže, kdo skutečně řídí území a kam sahá moc vlády“. Zbytek území je často pod kontrolou jednotlivých povstaleckých a samosprávných skupin. Vláda naprosto není schopna zajistit celostátní bezpečnost ani v případě vnitřních ani vnějších hrozeb. (Rotberg 2003: 5)

Stoupající kriminalita úzce souvisí s vymáháním práva a s kontrolou území. Kriminalita je dalším indikátorem pro zhroucené státy, jelikož stát není s to donutit občany dodržovat zákony a trestat porušování vládních zákonů. Na vzestupu jsou kriminální gangy, které ovládají „svá“ území. Drogový i ilegální zbrojní průmysl vzkvívá a policejní složky jsou bezmocné. Pro občany se tato abnormální situace stává normou a aby zajistili své bezpečí, tak se uchylují do područí klanů, silných vůdců, a jiných skupin. V této situaci stát není schopen zajistit primární funkci – bezpečnost občanů a tudíž selhává. (Rotberg 2003: 6)

Jedinou institucí ve zhroucených státech je exekutiva. Legislativa, pokud existuje, tak je to jen přetvářka pro vnější pozorovatele. Ve skutečnosti je vše dané a demokratická debata zde neexistuje, natož demokratické hlasování o zákonech. Jurisdikce je zkorumpovaná a logicky tak právo není rovné, a navíc je velmi těžko vymahatelné, protože stát neovládá většinu území. Sami občané vědí, že u soudu není možnost uspět, pokud si stěžují na porušování práva ze státní strany. Armádní složky jsou sice pravděpodobně poslední, kdo si zachovává zbytky čestnosti, nicméně armáda je často zpolitizována. (Rotberg 2003: 6-7)

Infrastruktura je čím dál více zanedbávána a periferie jsou tím prvním místem, které pocítí odliv financí do budování a udržování silnic a železnic. Později stát přestane udržovat hlavní a klíčové trasy a obraz těchto neudržovaných silnic se stává metaforou pro stav celého státu. Další sektory, kterým se nedostává financí, protože to již není prioritní, se stává zdravotnictví a školský systém. Pokud tyto sektory zůstanou pod státním dohledem a nejsou zprivatizovány, tak jsou v katastrofálním stavu. Učitelé, zdravotníci a lékaři dostávají mzdu se zpožděním, nebo nedostávají finanční ohodnocení vůbec žádné. Vybavení nemocnic i škol není modernizováno a ani opravováno, nebo vyměněno. Zdravotnické materiály, léky a učební pomůcky se stávají nedostatkovým zbožím. Stížnosti příslušným

ministerstvům zůstávají nevyslyšeny a situace se volným pádem zhoršuje. Celý národ začíná zaostávat, zvyšuje se negramotnost, kojenecká úmrtnost, zkracuje se průměrná délka života, zvyšuje se počet onemocněných virem HIV, popřípadě AIDS, stoupá chudoba a obyvatelé si uvědomují, že stát je nechal na pospas. (Rotberg 2003: 7)

Ekonomická situace se zhoršuje, snižuje se HDP, které je indikátorem (nikoli příčinou) zhroucených států. Hrubý národní produkt není valný v žádných rozvojových státech, ale ve zhroucených je celkový propad výraznější. Více a více se rozevírají pomyslné nůžky mezi nejbohatší a nejchudší vrstvou obyvatel. S tímto spojená inflace má stoupající tendenci. Korupce je všudypřítomná a stává se normou a nezbytnou součástí života. Za běžné služby a produkty se platí vyšší cena, protože hrabivost je všudypřítomná a s „příplatky“ se počítá i u státních zakázek. U nedostatkového zboží je korupční jednání ještě větší samozřejmostí a platí zde zákon vyšší nabídky. (Rotberg 2003: 8)

Legitimita státu se ztrácí společně s tím, jak přestává kontrolovat své území a čím dál víc není schopen zajišťovat bezpečnost svých občanů. S tím úzce spojená je ztráta loajality ze strany občanů. Ti jsou věrni těm, kteří jim jsou schopni zajistit bezpečnost, vůdcům klanů, skupin. Tímto procesem se vytrácí společenská smlouva, která je základem mezi státem a jedincem, popřípadě skupinou. Loajální vůči státu zůstává pouze úzká skupina vyvolených na základě etnického, či jiného principu. Zbytek vyloučených hledá nové vůdce a jinou, mimovládní ochranu. Tímto na legitimitě získávají samozvaní vůdci a na území mohou vznikat autonomní oblasti na různých stupních provázanosti na stát (samostatnost, nebo autonomie). Podporovat tyto vůdce mohou logicky místní příznivci, nebo mohou dokonce získat podporu z vnějšku, ze zahraničí. V takovýchto situacích může dokonce na základě anarchie vzniknout teror. (Rotberg 2003: 9)

Collapsed state je naprosto zhroucený stát. Jak tvrdí Rotberg, je to extrémnější a vzácnější forma failed states. K této collapsed formě se snadněji dostávají slabé státy, pro silnější je to delší cesta, aby se dostaly až do úplně zhroucené formy. Nicméně ani stav collapsed states není trvalý a dá se vrátit zpět do kategorie slabých států (Libanon, Libérie, Tádžikistán). Dále se lze pohybovat i v kategoriích od collapsed states k failed states (Afganistán,

Sierra Leone). Jako další jsou i státy, které se pohybují od silných po zhroutené rychlým tempem (Zimbabwe). Z předchozích příkladů je jasné, že žádný stav, nebo kategorie, nemusí být trvalý a státy se mohou na teoretické ose pohybovat směrem dopředu – k silným státům, nebo dozadu – ke zhrouteným státům. Dalším jevem collapsed states jsou občané státu, kteří se mění na „pouhé“ obyvatele, kteří cítí příslušnost k jiným nestátním celkům. Pocit příslušnosti vzniká na základě jazyka, etnicity, nebo třeba geografie. Je to způsob, jak vznikají nové kvazistáty. Stát jako celek se sám o sobě stává jakousi „černou dírou“, pouhým geografickým územím, bez jakékoliv jiné funkčnosti. Kontrolu nad územím přebírají lokální vůdci, kteří si nárokují různě velké oblasti. Tím mohou vznikat nové nelegitimní a nelegální celky. (Rotberg 2003: 9-10)

Dle Zartmana collapsed states znamenají naprostý kolaps státu, kdy stát již není schopen vykonávat žádnou ze základních funkcí, které se od něj očekávají a je to dlouhodobý proces. Státní instituce ztrácí moc nad ekonomickou i politickou sférou. Obě tyto složky pracují proti sobě. Politická sféra se rozšiřuje, neboť sousední země zasahují do dění kolabujícího státu. Naproti tomu se ekonomická sféra smršťuje, protože vzkvétá ilegální ekonomika, která se běžně propojuje se sousedními státy. Vzkvétá obchod se zbraněmi a drogový průmysl. Smršťování má dvě části a tou druhou je přechod formální ekonomiky do neformální a ztráta státní kontroly nad touto sférou. (Zartman 1995, 1-6)

## ***1.2 INDIKÁTORY ZHROUCENÍ***

Předvídat selhání státu dle zasazení dat z masivních průzkumů z jiných zhroutených států není velmi spolehlivé. Každý stát je velmi individuální a ze slabé pozice se může dostat do kategorie silných států, nebo se naopak může zhroutit. Samozřejmě ale existují faktory, které mohou vést k selhání a určují tento proces zhroutění. Nicméně toto selhání není předurčeno a stát může vždy překvapit, jakým směrem se bude na pomyslné křivce zhroutění pohybovat. Přesto je zde několik faktorů, které vyplynuly z jiných zhroutění a ve své práci je zmiňuje Esty a ostatní (autor The Failure Project: Early Warning research for US Foreign Policy Planning) Tyto faktory jsou velmi provázané na selhávání a zhroutění státní jednotky. Mezi

hlavní a důležité indikátory patří uzavřený národní ekonomický systém – přičemž komunikace a obchod na mezinárodní úrovni, popřípadě i jen se sousedními státy, prakticky neexistuje. Dalším indikátorem je kojenecká úmrtnost, která je vyšší než mezinárodní průměr. Tato skutečnost je ukazatelem úrovně kvality života. Nedemokratický režim v daném státě může být dalším z ukazatelů brzkého zhroutení. Následujícím nesporným faktorem, který se ukázal být stejně důležitým indikátorem jako je kojenecká úmrtnost, je úroveň HDP. (Rotberg 2003: 20)

Kojenecká úmrtnost je sice jedním z faktorů, nicméně tento indikátor se projeví podstatně později než ekonomické a politické změny. Úmrtnost dětí do jednoho roku života je lepším a významnějším indikátorem spíše v demokratických zemích, které mají tendence selhávat než v těch nedemokratických, či hybridních. Ekonomické ukazatele mohou být upozorněním a varováním, že se daná země posunuje k problému a pokud jsou státy schopny na tento varovný prst reagovat, mohou změnit směřování státu a učinit preventivní opatření proti dalšímu selhávání. Problémem jsou často zkorumpované autokratické státy, kde tato varování nejsou brána v potaz, neboť panovník si chce nechat většinu peněz pro sebe a svoji rodinu, klan a nejbližší členy. Peníze nejsou do státu a do občanů nijak investovány a životní úroveň rapidně klesá, v zemích bují ilegální obchod. Autokrat mezitím dále využívá peněz, které mu nenáleží a distancuje se více a více od svých občanů. Dalším, důležitým faktorem v těchto zemích je míra násilí a dodržování, popřípadě spíše nedodržování lidských práv. Pokud možnost násilí stoupá na základě nepokojů, občanských válek a podobně, je to pro stát špatné znamení, protože přestává plnit jednu ze základních funkcí, kterou je zajištění bezpečí. (Rotberg 2003: 20-22)

Žádný z těchto faktorů nic neznamena a nelze z něj nic vyvozovat, pokud stojí samostatně. Všechny faktory jsou vzájemně provázány a propojeny a není možné na základě jedné odchylky stát klasifikovat jako v blízké době zhroutený, nebo směřující ke kategorii slabého státu. Všechny tyto faktory jsou velmi proměnné a na základě jednoho čísla nelze vyvodit hloubku problematiky a je tedy nutné se vyvarovat unáhlených rozhodnutí. Protože, jak bylo zmíněno již dříve, každý stát je individuální a objektivní klíč se náročně hledá. Ale pokud se sejde několik zde vypsanych faktorů

dohromady, tak z toho lze vyvodit další směřování státu a jeho pohyb mezi jednotlivými kategoriemi. Kromě odvození o „úpadku“ státu je možné poskytnout varování a na jejich základě učinit preventivní opatření. (Rotberg 2003: 22)

### ***1.3 FRAGILE STATES INDEX (INDEX NEFUNKČNÍCH, KŘEHKÝCH STÁTŮ)***

Každý rok se The Fund for peace zabývá analýzou stability a funkčnosti států a výsledky jsou srovnány dle kategorií v tabulce Fragile states index (dále FSI). Tento index je v současnosti velmi populárním ukazatelem úspěšnosti států. FSI se zabývá posuzováním politických a jiných faktorů k včasnému varování států a široké veřejnosti, že je něco v nepořádku. FSI analyzuje 178 suverénních států světa na základě miliónů dokumentů a relevantních zdrojů. Hodnotící kritéria se vždy po čase mění a modernizují. Analýza se skládá ze 4 kategorií. Indikátory jsou sociální aspekty, ekonomické aspekty, politické aspekty a aspekt soudržnosti. Každá z těchto kategorií má několik podkategorií. Tudíž Fund for peace vychází ze základu 12 faktorů. Jsou to tyto faktory:

#### **1) Sociální indikátory**

Demografický tlak – může tím být míněna často vysoká hustota zalidnění, s tím související možnost nedostatku potravin, vody, stejně tak nemnoho pracovních příležitostí, naopak možnost výskytu epidemií a různých nemocí, úroveň znečištění.

Počet uprchlíků a počet vnitřně vysídlených osob – například tábory vnitřně vysídlených lidí, uprchlické tábory, počet uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v průměru na obyvatele.

Vnější intervence – zkoumá bezpečnostní aspekt přítomnosti a angažovanosti intervenující mocnosti a zabývá se všemi subjekty, které mohou ovlivňovat rovnováhu moci ve státě. Předmětem hodnocení je i ekonomický aspekt zasahujících států, jak moc finančně přispívají, kolik investují do různých podporujících projektů a jestli se tímto způsobem vytváří ekonomická závislost. Posledním aspektem jsou humanitární intervence, do kterých jsou zahrnuty i mírové mise.

## **2) Ekonomické indikátory**

Nerovný ekonomický rozvoj – pomyslné nůžky mezi bohatými a chudými se rozevírají a přístup ke zdravotnictví, školství, potravinám a jiným základním potřebám se stává velmi nerovným.

Chudoba a ekonomický úpadek – určuje se výší HDP na obyvatele, nezaměstnaností, výší státního dluhu, inflací a výší ekonomického deficitu.

Odliv mozků a emigrace – situace může znamenat dobrovolné přesídlení vzdělaných lidí do zahraničí za lepším životem, protože v domovské zemi je zhoršená ekonomická situace. Na druhou stranu to může znamenat nucené přesídlení kvalifikovaných, vzdělaných odborníků, protože v jejich zemi jim hrozí pronásledování a represe. V tomto případě stát přichází o odborníky a úroveň vzdělání klesá.

## **3) Politické indikátory**

Legitimita státu – ta je určována pomocí faktorů, jako je efektivita vlády, míra korupce, četnost protestů a demonstrací, stupněm demokracie a férovost volebního procesu.

Státní služby – úroveň vzdělání, zdravotnictví, infrastruktury, internetového připojení, přístup k čisté vodě a jiných služeb, které zajišťuje stát. Jako služba státu se také bere zajišťování bezpečnosti občanů před terorismem a násilím. V potaz se bere, komu jsou tyto služby zajišťovány a zda nejsou elitářské.

Lidská práva a právní stát – zkoumá se vztah mezi státem a občanem, zda je stát schopen zajistit a respektovat základní lidská práva a svobody, jestli nejsou zneužívána práva a na území nejsou jiná, než oficiální pravidla, která musí být dodržována a registruje přítomnost politických vězňů. Rovněž se zabývá nezávislostí soudů, médií a svobodnou politickou soutěží.

## **4) Indikátor soudržnosti**

Bezpečnostní aparát – zahrnuje bezpečnostní hrozby jako jsou teroristické útoky, vzpoury, převraty, organizovaný zločin, vraždy a vnímání bezpečí obyvatelstvem. Součástí může být i tajná policie sloužící režimu.

Rozdělení elit – zda existuje rozdělení na základě rasy, třídy, náboženství a jestli je přítomna nacionalistická rétorika u vítězných stran.

Indikátor je měřen skrze politickou soutěž, spravedlivý boj o moc a vládní přechody.

Skupinová nespravedlnost – zaměřuje se na rozdíly mezi skupinami a jestli je nějaká ze skupin znevýhodňována a stojí na základu historické křivdy, kdy byla odepřena samostatnost, nebo podobně.

Každý z těchto dvanácti indikátorů se hodnotí zvlášť, číslem od jedné do desíti. Přičemž jednička symbolizuje silný, bezproblémový, funkční a stabilní stát. Zatímco číslo deset znamená dysfunkční a nestabilní stát, který nespĺňuje základní funkce. Konečné číslo určuje úspěšnost státu a jeho pořadí v tabulce. Na prvních místech se umisťují státy s nejhorším skóre a na koncových pozicích jsou stabilní a silné státy. Počet bodů a postavení v tabulce se může každoročně měnit, podle toho, jak se ve státě mění jednotlivé podmínky a kritéria. Stejně tak se mohou pozměňovat kritéria ze strany hodnotící organizace. (Fund For Peace)<sup>3</sup>

#### ***1.4 KRITIKA TEORIE FAILES STATES***

Kritika se zakládá především na vztahu srovnávání afrických států se západními státy a z tohoto srovnávání vycházejí africké státy jako negativní, zhroutené, selhávající a neschopné státy. Nicméně kritika tyto pojmy odmítá. (Hill 2005: 139-154)

Dodnes se i okolo pojmu „postkolonialismus“ vedou debaty v odborných kruzích. Tato problematika je velmi rozmanitá a má různorodou teoretickou a disciplinární perspektivu. Nicméně i zde jsou společné body. Prvním z nich je provázanost koloniálního a postkoloniálního období. Druhým je identita – vztahy mezi kolonizátory a kolonizovanými zeměmi. Identita je důležitá pro vztah s koloniálními pravidly a s koloniální nadvládou. V literatuře jsou kolonizované země většinou popisovány negativně, jako opožděné, horší a zaostalejší, a vždy jsou tyto nezápadní státy líčeny z jednoho a toho samého pohledu. Nicméně právě neschopnost kolonizátorů zajistit stabilitu a perspektivní spravování kolonizovaných zemí způsobuje vznik hybridních režimů. (Hill 2005: 139-154)

---

<sup>3</sup> Viz příloha č. 1



Může se zdát, že odchodem kolonizátorské mocnosti vztah kolonizátor X kolonie zaniknul, nicméně opak je pravdou. Fyzický vztah „okupace“ skončil, ale vzájemné interakce mezi státy pokračují. A to dosti asymetricky. Rovnováha sil je jednoznačně nakloněna na stranu mocností a politická, ekonomická i sociální hegemonie západu je zde zcela zřetelná. Tímto tématem imperiální nadvlády se blíže zabývá teorie neokolonialismu a neoimperialismu. (Hill 2005: 139-154)

Nejpodstatnější část kritiky se opírá o „evropocentrismus“.<sup>4</sup> Myšlenka úspěšného státu je založena na pozitivní suverenitě státu a tato myšlenka vychází z definice (ideálního) státu.<sup>5</sup> Tyto myšlenky a definice vznikly v západním světě, pro který jsou historicky přirozené a normální. Definice obsahují evropské zvyky, tradice, hodnoty a organizační struktury, které si Evropa po staletí budovala. Tudíž vše, co se této zaběhnuté představě vymyká, nebo má určitou odchylku, je chápáno jako nežádoucí deviace. Srovnávání afrických států s těmi západními, tuto rozdílnost ještě zvýrazňuje. U afrických států se předpokládá stejný koncept úspěšných států, jako v Evropě. Nicméně v Africe často chybí koncept státnosti, národa a podobných dalších znaků, důležitých pro vznik států. Mnoho autorů nahlíží na neúspěšné státy velmi negativně, jako na onemocnění, poruchu, nebo postižení. Zatímco na ty úspěšné je nahlíženo jako na zdravé, správné a silné. Tím pádem je na africké státy nahlíženo pouze jen jako na ty, jenž nejsou schopny splnit cíle a požadavky úspěšných států. Definice failed states je tudíž neadekvátní, nevhodná a naprosto nedostatečně vysvětlující důvody, proč státy mají problémy. (Hill 2005: 139-154)<sup>6</sup>

Kritikou také prochází termín Failed state jako samotný pojem. Jak již bylo zmíněno výše, tento termín je nejasný, nezřejmě určený a nepřesně definovaný. Mezi pojmy zhroucený stát, selhávající stát, neúspěšný stát a kvazistát není žádná jasně určená hranice a rozdíly se stírají dle autorů, kteří je užívají. Tato situace nenapomáhá rozšíření povědomí o těchto státech ve veřejné sféře, neboť sama odborná obec je za tuto nejasnost kritizována. (Vijayan 2014)

---

<sup>4</sup> Přesvědčení, že Evropa byla a je centrem světové kultury a myšlení

<sup>5</sup> Vychází z teorie o státu od Maxe Webera (1998 Metodologie, sociologie a politika)

<sup>6</sup> Ekonomické, sociální, politické apod.

Další bod kritiky úzce souvisí s první částí této podkapitoly a je spjatý s kritikou „roubování“ západních hodnot, standardů a požadavků na mimoevropské a neamerické státy. Zároveň ale nebere v potaz koloniální minulost těchto států, přičemž většina zemí s vysokým fragile states indexem jsou státy postkoloniální. Zhroucené státy jsou hodnoceny jako neúspěšné a slabé, ale není brán zřetel na počáteční politické, ekonomické, dlouhodobé faktory a minulost vnějších zásahů. (Vijayan 2014)

S tím spojené jsou vnější intervence, které probíhají ze stran silných vnějších aktérů do zhroucených, slabých, postkoloniálních států. Tyto intervence jsou terčem kritiky, protože probíhají bez schválení zasažených zemí. V dnešní době jsou intervence naprosto běžnou normou a praxí. Nicméně nebylo tomu tak vždy. Četnost intervencí se zvýšila po 11. září, kdy se ukázala souvislost mezi terorismem a zhroucenými státy. (Vijayan 2014)<sup>7</sup>

Nespornou další kritikou jsou ukazatele Fragile states index. Ty neberou v potaz vnější podmínky jako je například dědictví studené války – prodej zbraní, ovlivňování ekonomik pouze vnějšími zásahy, mentalitu obyvatelstva. Také neřeší příčiny selhávání a neukazují, kde se stala chyba a čím byla. Ani nenabízejí konkrétní řešení, pouze obecné modelové situace a jejich možná východiska. Státy se tak často, lidově řečeno, točí v kruhu, z něhož je těžké se vymanit bez znalosti příčin a přímého pojmenování chyb. (Vijayan 2014)

### ***1.5 TEORIE DE FACTO STÁTŮ A KVAZISTÁTŮ***

Termín kvazistát je ve vědecké odborné politologické obci nejasný a má hned několik významů. Prvním významem je synonymum k selhávajícím, či zhrouceným státům. Ve výsledku to je stejný význam, jakému se věnuje vymezení teorie v celé předchozí kapitole. Druhým významem jsou mezinárodně neuznané státy, které jsou ale funkční a splňují faktory pro suverénní stát, ale mezinárodním společenstvím nejsou z různých důvodů uznány, tj. de facto stát. Tyto dva významy jsou používány podle preference jednotlivých autorů a odborníků. Pojmy jsou tedy matoucí, zmatečné a nejasné v užívání. (Riegl 2010: 58-61)

---

<sup>7</sup> Zhroucené státy nemají kontrolu nad svým územím, a tudíž je snadné zbudovat tam výcvikové základny pro teroristy.

Vytvořit přesný jmenný a pravdivý seznam kvazistátů, nebo de facto států, je obtížné a prakticky nereálné. Záleží na teorii a definici, kterou chce autor sledovat. Nicméně každá teze je jiná, a tudíž se nedá stoprocentně hovořit o objektivním a přesném zařazení státu do jedné z výše zmiňovaných kategorií. V politologické obci je toto častějším problémem a jak již bylo zmíněno, je těžké stát zařadit i do kategorie failed states. (Riegl 2010: 60-62)

Vyhlášení nezávislosti de facto států je jednostranné a často tomu předchází problémy vyjmenované v předchozí kapitole. Failed state naprosto ztrácí kontrolu nad periferiemi svého státu a tam potom vládnou lokální vůdci a authority. S tím úzce souvisí diskriminace určité skupiny. Pokud tato diskriminace dosáhne určité hranice, je možné, že po zvážení všech aspektů se tato část obyvatel může rozhodnout vyhlásit svůj vlastní stát. K etablování kvazistátů dochází tehdy, pokud daná secesionistická skupina má za cíl vytvoření vlastního nezávislého státu a nikoli jen zvýšení pravomocí. (Riegl 2010: 62-65)

Mezinárodního společenství se de facto státy dotýkají dvěma způsoby, a to ekonomickým a konfliktem. Jako první aspekt: konflikt – kvazistáty jsou často součástí konfliktů, a to ovlivňuje počty uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, jejichž počty na základě probíhajících problémů stoupají. Dopad druhého způsobu: ekonomického – kvazistáty jsou chudé a zdevastované probíhající válkou, či jiným konfliktem a tato situace odstrašuje případné zahraniční investory od investic, a proto se konflikt nedotýká ekonomického prostředí tak moc – státy do něj nejsou ekonomicky přímo vtaženy. Nicméně v mezinárodním měřítku je tento dopad důležitý, neboť v kvazistátech bují nelegální ekonomika, do které jsou zatahovány sousední státy. Zároveň vláda přichází o peníze z obchodů a o různé druhy daní, protože je zde převaha šedé ekonomiky. (Pegg 1998: 1-8)

Dle Scotta Pegga existují tři základní možnosti, jak může mezinárodní společenství reagovat na přítomnost de facto států, tři způsoby, jak se ke kvazistátům chovat. Prvním z nich jsou mezinárodní embarga a sankce. Druhým způsobem je absence jakékoliv komunikace a ignorace existence de facto států. Třetí možností je přijetí jejich existence a komunikace s kvazistáty na různých úrovních. Posledně jmenovaná možnost je pro mezinárodně neuznané státy logicky nejlepším řešením. Za prvé tím může

řešit některé problémy, se kterými se tyto státy potýkají a za druhé, jakákoliv komunikace je do budoucna nadějí na uznání suverenity. (Pegg 1998: 1-8)

V kapitole jsou popsány indikátory zhroucených států, jako ekonomická situace, kojenecká úmrtnost aj. Nicméně je zde zdůrazněna důležitost komplexnosti všech faktorů a jejich úrovně. Ani teorii zhroucených států se nevyhnula kritika, která se zakládá na evropském vnímání a hodnocení států.

## 2 VÝVOJ VZTAHU MEZI SOMALILANDEM A PUNTLANDEM

Somaliland je území na severozápadě Somálska a sousedí s Puntlandem na severovýchodě. Somaliland je de facto stát, který se snaží o mezinárodní uznání samostatného a suverénního státu. Naproti tomu Puntland by rád dosáhnul „pouze“ určité míry autonomie. Somaliland i Puntland mají každý relativně samostatnou (v případě Puntlandu dosavadní) vládu. Mezi těmito dvěma územními celky probíhají konflikty kvůli dvěma oblastem. Těmi jsou Sanaag a Sool. V těchto oblastech jsou dva klany, z nichž každý se přiklání a patří k jinému celku. Celou situaci ještě ztěžuje Maakhir, část Sanaagu, která vyhlásila samostatnost. Tuto skutečnost ale nepřijal ani Somaliland, ani Puntland a ani mezinárodní společenství. Tato kapitola se pokouší celou tuto situaci konfliktů a vzniku celého sporu chronologicky popsat.

Somaliland vyhlásil nezávislost roku 1991 a Puntland roku 1998. Somaliland je bývalou britskou kolonií. Britské a Italské Somálsko bylo sjednoceno do jednoho společného celku. Nicméně historicky jsou tyto dvě oblasti ovládány jinými klany. Jihosomálské klany byly vládnoucí třídou a severosomálské nebraly v potaz. Tyto problémy začaly vyplouvat v 70. letech na povrch v podobě dvou protichůdných směrů. Prvním směrem byl pansomalismus a druhým byla myšlenka zvýhodňování jihu. Ke konci 80. let 20. století vypukla v Somálsku občanská válka na základě klanových vztahů a neshod. (Záhořík 2012)

Na základě občanské války se Somaliland rozhodl vyhlásit samostatnost. V zemi se zformovala nová vláda, tentokrát bez účasti jihu a začaly fungovat úřady, bezpečnostní složky a podobně. Nastolení stability bylo v tomto případě o to náročnější, že Somaliland nebyl uznán mezinárodním společenstvím, a tudíž nemohl spoléhat na zahraniční pomoc. Nicméně, například s Etiopií má velmi dobré a vzájemně si vypomáhající vztahy.<sup>8</sup> Dalším podstatným vztahem je obchodní kontakt mezi

---

<sup>8</sup> Etiopie však Somaliland nemůže uznat, a to z důvodu křehkosti mezinárodních vztahů v Africe (problémová oblast národního sebeurčení se týká většiny Afriky) a nezasahování do záležitostí sousedních vztahů.

Somalilandem a Saudskou Arábií. Jedná se především o export hospodářských zvířat. (Záhořík 2012)

Území Puntlandu i Somalilandu je ovládáno silnou klanovou strukturou. Ve státním celku Somalilandu je dominantním klanem Isaaq. Tento klan a jeho členové zabírají dvě třetiny populace a sídlí ve středním západním Somalilandu. Hlavním klanem v Puntlandu je Majeeteer. Tento klan se rozkládá na území mezi městy Bosaaso a Gaalkacyo.<sup>9</sup> Majeeteer je součástí větší skupiny Harti, která je částí hlavní klanové rodiny Darood. Klanová struktura je rozšířená po celém Somálsku. Někdy se s určitým klanem může pojít konkrétní profese, či zaměření. Minoritní klany bývaly (v některých případech stále jsou) utlačovány na okraj společnosti majoritní skupinou. (Hoehne 2015: 19)

Vznik Somalilandu má historický podklad na základě odlišnosti kolonií. Somaliland byl kolonií britskou, zatímco zbytek Somálska byl italský. Vznik Puntlandu má ale jinou podstatu a to klanovou. Klan Harti spravoval tuto oblast, ze které nakonec „vzniklo“ autonomní území Puntland. Kvůli těmto dvěma rozdílným základům pro vznik území, se vytvořil spor o hranice mezi těmito celky. Somaliland si nárokuje území z teritoriálního principu, ale na tomto území jsou subklanové skupiny, které patří pod klan Harti a ten vládne v Puntlandu. V průběhu války klany získávaly na důležitosti. (Gagale 2015)

Vztah klanů k půdě nebyl vždy stejný a za posledních 150 let se dosti změnil. Na území se totiž obyvatelé pohybovali především jako kočovní pastevcí. Jejich pohyb se měnil na základě dostupnosti vodních zdrojů a obživy pro zvířata. Tuto situaci pozměnil nástup britského protektorátu, ten budoval umělé vodní nádrže. Tudíž nebylo třeba tolik migrovat a vznikl zde vztah k půdě a vlastnický nárok na území. Italská nadvláda konala v podobném duchu, a tak změny probíhaly po celém Somálsku. Tímto způsobem vzniknul podstatně užší vztah k jednomu místu. Nicméně v dnešní době se vnímání klanových struktur a jejich vztahu k území mění. A to především díky urbanizaci. Pro lidi ve městech není důležitý vztah k půdě. Tento posun je často způsobován vzděláváním ve městech a vyšší životní

---

<sup>9</sup> Území bývalého sultanátu Majeeteeniya.

úrovni. Ve venkovských oblastech situace zůstává stejná a hranice mezi klany jsou rozmazané na základě různých sňatků a vzájemných propojování vztahů. Teritoriální hranice tudíž nebyla jasně rozpoznatelná, což znamenalo konflikty. (Hoehne 2015: 29-30)

## **2.1 VYHLÁŠENÍ SOMALILANDU A PUNTLANDU**

Hranice mezi oběma státními celky byla silně rozmazaná. Klany se v případě potřeby přesouvaly přes hranici bez jakéhokoliv omezení.<sup>10</sup> Jak již bylo naznačeno, Somaliland má své území ohraničené na základě historicky vytyčených hranic z roku 1888. Naopak Puntland má území definováno klanovým ohraničením. Tam, kde končí klany patřící pod skupinu Harti, tam končí území Puntlandu. Změna volnosti hranic nastala v roce 2002, kdy Somaliland vyhlásil volby, a to i v oblasti Laascaanood. Tento krok se ale nelíbil Puntlandu, na základě klanové podstaty, a reagoval vojenským aktem. Ten předznamenal léta vojenského konfliktu. Oblast pohraničí se stala válečnou zónou a trpěla tímto sporem jak humanitárně, tak ekonomicky. Později měli obyvatelé této oblasti pocit, že ani Puntland a ani Somaliland nebojuje v jejich zájmu a začali se od obou oblastí distancovat. Následně se situace ještě více pozměnila díky tomu, že boje mezi Puntlandem a Somalilandem byly nahrazeny bojem mezi vojenskými jednotkami z centra a jednotkami z periferie. (Hoehne 2015: 36-38)

Republika Somaliland byla vyhlášena v roce 1991 při setkání v městě Burco, kde se sešli klanoví a regionální vůdci a delegáti. Této konferenci předcházelo více předešlých setkání. Konference se konaly ve velmi zmatené a chaotické době plné konfliktů. První otázkou, která se řešila, bylo znovunastolení bezpečnosti, samostatnost byla druhotnou záležitostí. Ani myšlenka samostatnosti nebyla jednoduchá, zřejmá a shodná pro všechny aktéry. (Dnes je myšlenka samostatnosti prezentována jako samozřejmá, nicméně nebylo tomu tak.) V této nebezpečné době se zástupci klanů rozhodli, že pro nastolení bezpečnosti by bylo nejvhodnější vyhlásit samostatné území. Deklarace nezávislosti se stala základem pro mír na severozápadě Somálska. Po letech občanské války se všichni dohodli na

---

<sup>10</sup> Například v suchém ročním období

nutnosti míru. Byli zde nejasnosti ohledně vzniku Somalilandu ze stran některých klanů. Velmi sporné je například postavení klanů Dhulbahante a Warsageli. Tyto klany spadají pod oblast Somalilandu a souhlasily s vyhlášením samostatnosti, nicméně později tyto dva klany měly secesionistické tendence a dosti napomohly vzniku Puntlandu. Dhulbahante a Warsageli se obhajují tím, že neměli jinou možnost, protože se obávali stále sílícího nebezpečí z jihu, a proto se připojili k Somalilandu. Nicméně pro samotné Somalilandské obyvatelstvo je toto téma velmi citlivé a chování Dhulbahante a Warsageli vnímají dodnes jako zradu. (Hoehne 2015: 40-56)

Nezbytně nutné je si říct, že v devadesátých letech Somalilandská vláda nevěnovala periferii téměř žádnou pozornost a ani finance. Vláda nechala klany Dhulbahante a Warsageli v oblasti Sool a další klany v oblasti Sanaagu a jižního Togdheeru zařídit se podle sebe. Tyto periferní oblasti byly často řízeny tradičním, zvykovým právem. Okrajové oblasti zůstaly klidné, ale bez státní správy. Od poloviny devadesátých let Somaliland získal status de facto státu. Státu, který je legitimní pro své obyvatelstvo, klidný, mírný a budující společnost (školy, nemocnice, státní symboly, politiku, ...), nicméně pořád bez mezinárodního uznání. Proces rozkvětu, míru, budování a vlastenectví si ale užívala jen část státu Somaliland. Výše zmíněné periferní oblasti vnímaly to samé období jako úpadek. V těchto oblastech se objevuje časté distancování od nezávislého státu Somaliland. V této době správa Somalilandu neměla pod kontrolou 20% obyvatelstva, kteří se necítili příslušníky nového státu a nebyli do této ideje zaintegrovaní. Chyběla jim somálská jednota, tradice a raději by patřili pod státní celek Somálsko, nechtěli mít nezávislost. (Hoehne 2015: 40-56)

Autonomní území Puntland bylo vyhlášeno v roce 1998 ve městě Garoowe. Klanová účast byla od oblasti severovýchodního Somálska až po klany z východního Somalilandu. Většina obyvatelstva patřila pod klanovou skupinu Harti. Základem pro politickou základnu Puntlandu bylo uskupení „Harti Solidarity“.<sup>11</sup> Klany Dhulbahante a Warsageli patřily pod Somaliland, nicméně pod tímto samostatným celkem být nechtěly a měly secesionistické tendence. V tomto ohledu jim Puntland poskytnul alternativu, kterou hledali.

---

<sup>11</sup> V tomto uskupení se našli příslušníci Dhulbahante a Warsageli.



Na rozdíl od Somalilandu, Puntland se ve své ústavě prohlásil za území patřící pod státní celek Somálsko, věřící v budoucí jednotu Somálska a ve federativní Somálskou vládu. Dle ústavy Puntland pod své území zařadil celky: Bari, Nugaal, Mudug, South Togdheer, Sool, a východní Sanaag. To znamenalo, že Puntland prohlásil území patřící klanům Dhulbahante a Warsageli za svá, patřící pod autonomní celek a tím pádem tyto části nespádaly pod správu Somalilandu. Tímto krokem kritizoval Somaliland za vyhlášení nezávislosti území na základě hranic bývalé kolonie. Tento postup otevřel prostor pro konflikt v hraničních oblastech. Konkrétně v oblastech Sanaag, Sool a Togdheer. Klany, které byly do konfliktu přímo zainteresované a kterých se konflikt týkal (Dhulbahante a Warsageli) se snažily hrát na obě strany a držet se v obou vyhlášených územích zároveň. (Hoehne 2015: 56-58)

## **2.2 HISTORIE HRANIČNÍCH SPORŮ**

V prvních letech po vzniku Puntlandu nepřátelství nebylo tak zásadní, ab přerostlo do vojenského konfliktu mezi Somalilandem a Puntlandem. Oba celky se soustředily na stabilizaci a kontrolu svých území a důležitých oblastí. Byla zde domněnka, že vedení obou zemí mezi sebou má neformální dohodu a veškeré hádky probíhaly pouze skrze prohlášení v médiích. Ani Somaliland a ani Puntland neuznal svou svrchovanost nad spornými oblastmi. Především z důvodu slabosti obou celků, kteří nebyli schopni vymáhat si zde autoritu. Ale už v roce 1999, v oblasti Laascanood, Badhan a v dalších oblastech v Soolu, Sanaagu a Togdheeru, začaly obě strany zřizovat lokální správní orgány. Jmenování velitelů, starostů a jiných vůdců vždy probíhalo z místních klanů (především Dhulbahante a Warsageli). To často znamenalo dvojí sféru správy ve většině významných centrech. Postupem času se tito jmenovaní do lokálních správ vzdálili původním myšlenkám, i ideálům místních komunit, ze kterých vyšli. (Hoehne 2015: 58-60)

Po prezidentských volbách v Somalilandu ke konci roku 2002 somalilandský prezident jako první navštívil sporné město Laasacaanood. Učinil tak navzdory radám svých ministrů a poradců. Tuto návštěvu doprovázelo asi 200 vojáků a další vojenská technika. Přesun a návštěva probíhala víceméně v tajnosti, a to především před veřejností v Somalilandu a Soolu. Návštěva ale neunikla pozornosti ze strany Puntlandu. Následovala

rychlá odezva a uprostřed města se odehrála potyčka mezi vojáky Puntlandu a Somalilandu. Tento střet neměl dlouhého trvání, ale i tak bylo několik lidí zabito, nebo zraněno. Somalilandský prezident odvolal své vojáky, pravděpodobně ze strachu z lidového povstání a z více obětí na životech. Jednotky obou územních celků opustily město a ponechaly Laascaanood bez oficiální samosprávy. Tento střet ukončil tiché diplomatické vakuum mezi Somalilandskou vládou a Puntlandskou vládou v oblasti sporných hraničních území. (Hoehne 2015: 63)

Nedlouho po tomto konfliktu Puntlandská vláda posílá vojenské jednotky zpátky do města Laascaanood. Zpočátku zde byli vítáni, ale po určitém čase místní obyvatelé žádali, aby se Puntlandské vojenské jednotky stáhly zpět na své území. Především ze strachu z vojenské reakce ze strany Somalilandu. To ale nebyl jediný problém, vojáci nebyli pravidelně placeni a požadovali po místních jídlo a jiné služby zadarmo. Obyvatelé Laascaanoodu se po několika týdnech smířili s vysokou pravděpodobností vojenských konfliktů ve svém městě a začali se připravovat. Somaliland zareagoval na nastálou situaci vysláním vojenských jednotek do nedalekého města. Občané Somalilandu tento vojenský přesun, akt, vnímali pozitivně, protože situaci v Laascaanoodu cítí jako utlačování somalilandských občanů. (Hoehne 2015: 64-65)

Od roku 2004 se situace znovu pozměnila. Prezidentem somálské federální vlády byl zvolen bývalý prezident Puntlandu Cabdulaahi Yuusuf. Řešila se i federální ústava, což bylo snem občanů Puntlandu. Vypadalo to, že Somálsko se opět stane stabilní a jednotnou zemí. Občané Somalilandu byli znepokojeni. Po ozbrojeném konfliktu s těžkou technikou nedaleko od Laascaanoodu se prezident vyjádřil velmi jasně proti štěpení Somálska. V dalších letech bylo velmi časté napětí a potyčky mezi oběma stranami, nicméně nikdy v takovémto rozsahu. Somálský prezident se věnoval více jihu a problémům spjatým s islamisty a terorismem okolo Mogadišu. (Hoehne 2015: 65)

V roce 2005 a především v roce 2006 se pozornost obrátila především na jižní část Somálska, na Mogadišo. Svaz islámských soudů totiž v červnu 2006 převzal kontrolu nad hlavním městem Somálska – Mogadišem. Tímto aktem také získal moc nad většinou jižní části Somálska. V prosinci toho

samého roku ale Prozatimní vláda Somálska získala zpět kontrolu nad Mogadišem. K tomuto obratu napomohlo mnoho etiopských vojenských jednotek a také zahraniční podpora ze strany USA. Počátkem následujícího roku 2007 prezident Cabdullahi Yuusuf převedl některé puntlandské jednotky ze severu na jih. Puntland tímto trpí – v podstatě prožívá dvě konfliktní linie. Na hranici se Somalilandem a na jihu Somálska. Tato situace Puntland ekonomicky velmi vyčerpává a ten se tak několik let pohybuje na hranici bankovního krachu. (Hoehne 2007)

Etiopská vláda začala vyvíjet lehký nátlak na somalilandskou vládu, aby převzala kontrolu nad Laascaanood. Vláda Etiopie se totiž obává teroristů a islamistů, kteří by mohli proniknout z této oblasti, která je nekontrolovaná a bez systematické státní správy. Puntland neprojevuje zvláštní zájem o správu Laascaanoodu. V roce 2007 si obyvatelé Laascaanoodu uvědomili, že Puntlandská vláda nespravuje správně toto území a k oblasti přistupuje jako k vojenskému území bez hospodářského, či jiného progresu. Somaliland zmobilizoval vojenské jednotky, které se vydaly do Laascaanoodu. Od Etiopské vlády se Somalilandu dostalo podpory vůči přesunu vojenských jednotek do Laascaanoodu. Tato akce se neobešla bez konfliktů. Uvnitř města se střetly pro-somalilandské a proti-somalilandské skupiny. Tyto boje trvaly několik týdnů a měly za následek tisíce uprchlíků. Ti odešli především do oblasti Majeeteer. Většina tradičních vůdců z oblasti uprchla. (Hoehne 2015: 66-69)

Těchto bojů, tohoto konfliktu, Somaliland využil i pro své vnitřní zájmy. Snažil se odvrátit pozornost voličů před volbami k vnější hrozbě, místo aby se zaměřil na interní problémy svého vlastního státu. Rozsah tohoto konfliktu ukázal mezinárodnímu prostředí stálost rozporů a konfliktů v hraniční oblasti mezi Somalilandem a Puntlandem. Do dříve relativně klidné oblasti byl zanesen krvavý konflikt. To poznamenalo i pověst Somalilandu, jako doposud klidného a mírového státu. Střet samotný více rozdělil klany i jednotlivce – podle toho, jestli se přiklánějí k Puntlandu, či Somalilandu. (Berouk 2009)

Převzetí moci nad oblastí ze strany Somalilandu neprobíhalo hladce. Místní obyvatelé, kteří nesouhlasili s novou správou, byli zatčeni a uvrženi do vězení. Mnoho lidí z oblasti odešlo, což mělo za následek ekonomickou

nerovnováhu a vybydlené oblasti. Bývalí místní vůdci, kteří uprchli, podepsali prohlášení o nesouhlasu Somalilandské správy a dali jasně najevo své postoje. Za prohlášením stojí především klan Dhulbahante. V prohlášení mimo jiné zmiňují, že jednota Somálska je nezpochybnitelná. Dále věří v klanové hranice, nikoli v ty nastavené britským protektorátem. Varují také před sousedskými válkami, které jsou dlouhodobé a bolestivé pro všechny strany. Konfliktem mezi stranami je také to, že Dhulbahante a Warsageli věří v tradiční politický systém a správu skrze „starší“. Zatímco vojáci Somalilandu poslouchají vládní nařízení. Nicméně později se situace v Laascaanoodu uklidnila. Postupem času dokonce někteří místní uznali, že se situace zlepšila, protože sem začalo plynout malé množství peněz a vynakládaly se prostředky proti kriminalitě a podobně.<sup>12</sup> (Hoehne 2015: 69-73)

### **2.3 POKUSY HRANIČNÍCH OBLASTÍ O SAMOSTATNOST**

V roce 2009 se začala objevovat myšlenka na osamostatnění oblastí Sool, Sanaag a Cayn. Tato myšlenka je podporována z centra z Mogadišu. Oblasti chtějí vlastní samosprávu nezávislou na Somalilandu, či Puntlandu. Důvod byl především z nedostatku humanitární pomoci. Oblast potřebovala přímé napojení na humanitární organizace, pro větší a přímější pomoc v oblasti. Klan Dhulbahante se chce oddělit od Somalilandu, ale bojí se přímého střetu a bojů.<sup>13</sup> Část členů kmene chce přejít pod správu Puntlandu, protože podporují myšlenku jednotného Somálska. V roce 2009 byla vybrána administrativa SSC (název dle regionů Sool, Sanaag a Cayn), pro správu těchto oblastí. Administrativa neměla žádný vztah k Somalilandu, či Puntlandu. Zabývala se pouze správou tří regionů patřících k Dhulbahante. Tímto krokem oblast získala politickou i finanční správu. (Hoehne 2015: 78-81)

Dle Sadii Adi Alen je tato oblast „lepidlem“, které drží Somaliland, Puntland a popřípadě i celé Somálsko pohromadě. Oblast Soolu, Sanaagu a Caynu se stala velice „žádanou“ z obou stran. Jak Somaliland, tak Puntland

---

<sup>12</sup> Porovnání situace místních s obdobím správy Puntlandu.

<sup>13</sup> Za touto myšlenkou, ideou nestojí všichni. I někteří místní vůdci se s touto myšlenkou neztotožňují.

chce získat moc a nadvládu nad těmito regiony. Z obou stran se obyvatelům SSC dostává násilí a útoků. Velkým problémem jsou zde také pravidelná období velkého sucha. V Somálsku je velmi snadné koupit, nebo získat přístup ke zbraním, a tak je zde jednoduché rozdmýchat konflikt. (Alen)

V roce 2009 byl také zvolen nový prezident Saleebaan Ciise Axmed, který nesouhlasil s „okupací“ regionů na hranicích mezi Puntlandem a Somalilandem.<sup>14</sup> Chtěl skoncovat s nadvládou ze strany Somalilandu. Chtěl oblasti poskytnout větší rozvojovou a humanitární pomoc. Důležitým faktorem je zde ale samozřejmě myšlenka jednotného Somálska. Což nepřímo útočí na Somaliland, který se v této oblasti stal relativně silným, stálým a demokratickým aktérem, který bojuje proti terorismu a jiné kriminalitě. Stejně jako čím dál silnější Puntland. Hlavním městem pro SSC byl Laascaanood, nicméně ten byl prakticky ovládán Somalilandem a tak neoficiálním střediskem pro správu oblasti byla vesnice Dharkayngeenyo, nedaleko od Laascaanoodu. (Hoehne 2015: 81-85)

Oblast Soolu, Saanagu a Caynu se potýkala s problémy. Finanční správa byla velmi nedostatečná. Stejně tak i administrativní, místní správa prakticky neexistovala a vojenská slabost znamenala téměř absenci armády – pouze místní vojenské podklanové milice. I přes tyto nedostatky SSC zahájilo útok na Somaliland. V roce 2010 nastal konflikt, kde padlo několik mužů na obou stranách. Spor byl ale poměrně rychle vyřešen dohodou ve Widhwidh, kde vůdce Dhulbahante jednal se Somalilandem. Lid Dhulbahante byl ale nakloněn Puntlandu a tak vůdce Dhulbahante na dohodu nepřistoupil. Tím se pro Somalilandský lid ukázalo, jak moc jsou Dhulbahante nestálí, nedůvěryhodní a nespolehliví. (Hoehne 2015: 90-91)

Další pohraniční oblastí, která chtěla být autonomní, je území Maakhir. Pokus vyhlášení samostatnosti proběhnul již v roce 2007. Maakhir leží ve východní části Sanaagu. Maakhir se tímto chtěl odtrhnout od obou správních celků. Nicméně tento krok se neseťkal s pochopením a uznáním, dokonce ani s žádnou speciální odezvou, či reakcí. (Berouk 2009)

Maakhir vyhlásil nezávislost v roce 2007. Jeho vznik iniciovala elita z klanu Warsageli. Obyvatelé Maakhiru se cítí být součástí správy Somálska

---

<sup>14</sup> „Okupací“ situaci nazýval sám Axmed.

a pod nadvládou hlavního města Mogadišu. Tento celek se odkazoval na minulý Warsageli sultanát, který fungoval od roku 1928 do roku 1961. (Hoehne 2015: 131)

Kapitola došla k závěru, že hraniční spory Somalilandu a Puntlandu jsou záležitostí, která vyčerpává oba dva státní celky, jak finančně, tak politicky, protože spory jsou záležitostmi mnohaletou a státy musí pořád tento spor řešit a vkládat finance do vojenských jednotek v oblasti. Pozitivním bodem na této situaci je ale fakt, že spory jsou pouze záležitostmi pohraničního pásma a není zde riziko, že se rozšíří do zbytku území. Dalším kladným bodem pro Somaliland je ten, že konflikt není nijak zvlášť krvavý a jsou to spíše potyčky, které se po nedlouhé době vyřeší.

### **3 SROVNÁNÍ SOMÁLSKA, SOMALILANDU A PUNTLANDU NA ZÁKLADĚ TEORIE FAILED STATES**

Kapitola bude pojednávat o rozdílech (na základě teorie zhroucených států) mezi státy Somálsko, Somaliland a zmíněn bude i Puntland. Bude aplikovat teorii failed states na státy Somálsko a Somaliland s přihlédnutím na situaci v Puntlandu a pokusí se lehce nastínit situaci stability, popřípadě nestability těchto státních celků. Základní informace ke všem třem státům jsou v příloze číslo 2.

Somálsko jako státní celek není funkční a dle kategorií FSI (viz. Kapitola číslo 1.) se umísťuje již od roku 2007 na předních příčkách zhroucených států. Dokonce byl 10 let jako první, nejhůře „obodovaný“ stát, který je dáván jako přesný příklad zhrouceného státu. Somálsko se spoustu let potýká s rozsáhlými vnitřními problémy. Tato situace se v posledních letech nijak nezlepšuje. Jak je z této práce vidět, Somálsko nemá kontrolu nad celým svým územím. Tento faktor je jedním z typických indikátorů failed states. Vládní moc reálně ovládá pouze malou část území. Je patrné, že její moc nesáhá na sever Somálska, kde se utvořily dva jiné státní celky. V této oblasti není somálská vláda přítomna a není s to zde jakýmkoliv způsobem vymáhat své pravomoce.

Dalším typickým kritériem je přítomnost občanské války, nebo nsváry mezi jednotlivými skupinami. Zde můžeme vidět jak konflikt mezi Puntlandem a Somalilandem, tak i příčiny vzniku těchto státních celků, které vznikly i na základě pocitu utlačování a upřednostňování jihu, jižních klanů a oblastí. Nešlo jen o preferenci jižních klanů. Důležitým faktorem byla absence severních částí ve vládě, či v jakémkoliv státním zřízení a podílu na moci. Sváry mezi vládními a protirežimními skupinami zůstávají a občanská válka trvá od roku 1991 dodnes.

Důležitým faktorem souvisejícím s absencí státní moci je převzetí moci do rukou lokálních vůdců a samospráv. Vznik obou celků, jak Puntlandu, tak Somalilandu, je toho nesporným důkazem. Lidé se ve vlastní zemi necítí bezpečně a hledají zabezpečení jinde než z oficiální státní správy. V tomto případě nemusíme sledovat jen vývoj a vznik Somalilandu a

Puntlandu. Ale v době vzájemných sporů a konfliktů se na území hranic mezi Puntlandem a Somalilandem začaly také tvořit malé samosprávné celky, vedené lokálními vůdci – například Maakhir. To znamená, že faktor určující zhroucené státy, je přítomen stejně v Somálsku i Somalilandu. Problém nezajištění bezpečnosti nad územím je důležitý, protože tím pádem zaniká základní společenská smlouva mezi státem a občanem daného státu.

Somálsko není schopno zajistit bezpečnost na území vlastního státu. Je zde velká kriminalita a obrovský problém s terorismem i s pirátstvím. Somálští piráti jsou známí po celém světě svoji nebezpečností. Velmi často také vyplouvají z území Puntlandu, což nepřináší pocit bezpečí ani na tomto samostatném území. (BBC 2017) Velkým problémem je teroristická organizace Al-Shabaab. Ta představuje významné nebezpečí pro všechny obyvatele Somálska. Al-Shabaab je napojena na al-Qaedu. Tato organizace ohrožuje denní život Somálska sebevražednými a bombovými atentáty. Problémem je to také pro zajištění humanitární pomoci – pokud je oblast ovládaná teroristy, tak se pomoc nedostane k místu určení. Organizace se snaží přísně dodržovat právo šaría. Zajímavé je, Al-Shabaab nepůsobí na území Somalilandu. Je to z důvodu rychlé a účinné reakce ze strany Somalilandu, která teroristy zatýká, vězní a trestá jejich činy. Významné nebezpečí v terorismu Somálsku ale negativně ovlivňuje celou oblast včetně Somalilandu. Ohroženou částí Somalilandu, ve které lze snadno rozdmýchat konflikty a teroristické útoky je oblast pohraničí. (Forti 2011: 29) Dle doporučení českého Ministerstva zahraničních věcí je oblast Somálska velmi nebezpečná, hrozí zde různé druhy teroristických útoků a vysoké je i riziko únosu. Vyřčeno je i varování před piráty, kteří jsou v těchto mořích velmi známí. Ministerstvo Somálsko turistům výrazně nedoporučuje a je zde zahrnuta i oblast Somalilandu, především z obavy z teroristů.

Dalším důležitým kritériem při určování stability je dlouhé trvání vnitřních konfliktů, občanských válek a nepokojů. S touto problematikou má zkušenost především Somálsko, které od roku 1991 dodnes nedokáže ukončit občanskou válku. Severní Somaliland má lokální problémy na hranicích s Puntlandem a v této oblasti je situace vypjatá. Konflikt ale není tak rozsáhlý a nemá tak dlouhé trvání. Sporadicky se objeví větší ozbrojený konflikt, který



se ale po nedlouhé době vyřeší, byť na dobu neurčitou. S občanskou válkou v Somálsku se tato situace nedá srovnat.

Lokální konflikt na hranicích Somalilandu a Puntandu ovlivňuje náhled na tyto dva státní celky, především ze strany mezinárodního společenství. Před konfliktem byl Somaliland vnímán jako mírový stát a tento spor mu jednoznačně uškodil, protože zavedl vojenské jednotky do předtím pokojné oblasti. Konflikt je dlouhotrvající a nevrhá dobré světlo na Somalilandskou správu. Také tím, že Somaliland má ve svém státním celku části území, které vyhlásily nezávislost, splňuje podmínku failed states o necelistvosti území a také nemá moc nad celým svým státním celkem. Nicméně tento faktor nemá zásadní vliv na jiné indikátory určující stabilitu státu, a to především díky tomu, že je konflikt pouze v pohraniční části a nehrozí, že by se napětí rozšířilo na zbytek území.

Nesporným kritériem pro silný stát je vysoká úroveň zdravotnictví a vzdělání. Kvalita zdravotnictví není nijak valná ani v jednom ze států. To se projevilo i v letošním roce v rozsáhlé epidemii cholery. Tato epidemie si vyžádala stovky mrtvých a tisíce nemocných. Zasaženou oblastí je 38 regionů ve středním Somálsku a 4 regiony v Puntlandu. Epidemie se nevyhnula ani Somalilandu, ve kterém má nemoc na svědomí také stovky případů. Ve všech těchto oblastech je špatný přístup k čisté pitné vodě (příčinou cholery je infikovaná voda). V Somálsku je tento problém závažnější, protože v centrální oblasti je obrovské sucho, to nepřispívá k vyšší kvalitě vodních zdrojů. Navíc je zde hladomor, protože na následky sucha umírají i zvířata a hynou veškeré rostliny. Hladomor zhoršuje kvalitu zdraví a zvyšuje úmrtnost a pravděpodobnost nakažení a nepřežití různých epidemií. To je velmi závažným problémem a ukazuje na nevyšpělost oblastí a neschopnost státu tak náročný problém řešit. (World Health Organization) Vzdělání je zanedbáváno velmi podobně jako zdravotnictví. Úroveň je nevalná, modernizace neprobíhá a finanční prostředky od státu do této oblasti neputují v dostatečném množství. Bez vzdělání ale nemá další generace výrazně lepší šance na kvalitnější život. Somálsko má ve světě jednu z nejvyšších negramotností. Na základní školu chodí jen velmi málo dětí, pouze 30 % dětí dochází do školy a toho je 40 % dívek. V Somálsku by mělo být školství bezplatné, nicméně situace není reálná, protože školy nemají dostatek

prostředků na pokrytí nákladů a zaplacení učitelů. (Unicef) V Somalilandu je tato situace lepší, přes 44 % dětí chodí na základní školu. Jsou tu zde také více podporovány vzdělávací projekty. (Price 2014) Na tomto příkladu je vidět, jak se Somaliland snaží pozvednout všeobecnou úroveň celého státu a jak se mu to daří. Somaliland má na svém území několik univerzit a mnoho odborných škol. Jsou tu také mobilní školy, ty jsou zaměřeny na děti z nomádských rodin. (Forti 2011: 24) Vyšší úrovní vzdělání a zdravotnictví se zvedá síla a stabilita daného státního celku.

Dalším problémovým indikátorem zhroucených států je nefunkční soudní systém. S tímto důležitým faktorem se potýkají oba dva státy. Somálsko, které řeší občanskou válku, neustálé teroristické útoky a množství protivládních skupin, má soudní systém nefunkční a zhroucený. V situaci, kdy ve státě nefungují řádným způsobem policejní složky, nemůže být efektivní ani soudní systém. V Somalilandu je soudnictví nejslabší institucí. Proudí sem jen velmi málo peněz a většina soudců není legálně kvalifikována na tuto práci. Soudci často soudí na základě oficiálního práva, tradičního práva a práva šaría. Tím vzniká velmi nespravedlivý soudní systém. Situace se postupně mění k lepšímu, je ale potřeba podstatně více investic do jednoho ze základních pilířů státní moci. Investice by měly začínat na nejnižší úrovni, to jest vzdělání budoucích soudců, podpora právnických škol. Problémem není jen nedostatek financí, ale také přílišné ovlivnění vládou a plnění jejích požadavků. Exekutiva zase neřeší stížnosti na soudní systém, a tak si jdou obě složky státní moci, lidově řečeno, na ruku. (Forti 2011: 31)

Ekonomická stabilita státu je pro teorii zhroucených států také důležitá, protože silné, a především stabilní státy prosperují, mají vysoké HDP a nejvyšší podíl obyvatelstva pracuje v terciálním sektoru, ve službách. Somálsko je velmi chudým státem. Podíl HDP je nízký a většina obyvatelstva se věnuje pastevectví. Somálsko patří mezi nejchudší státy světa a od roku 1991 se z této spirály nedokáže vymanit. Toto téma je trochu zamotaným kruhem, státy jsou chudé a mají nouzi o investice, protože investoři nechtějí investovat do tak slabých států. Ekonomika se těžko vzchopí bez počátečních investic. „Řešením“ je často nelegální černý trh. Drogový průmysl a obchod se zbraněmi ale jen podporují a prodlužují setrvávání Somálska v kategorii slabých, nestabilních, zhroucených a neschopných. Problémem je také

vysoká korupce. Ta je všudypřítomná, u státních zakázek i u běžných záležitostí, jako je například návštěva lékaře. Korupce jen napomáhá k markantním rozdílům mezi chudými a bohatými.

Somaliland to má těžké s navazováním mezinárodních obchodních vztahů a s hledáním investorů. I přes tuto překážku obchoduje s okolními státy, například s Etiopií. Největším průmyslem je živočišný průmysl. Somaliland dostává granty a finanční pomoc na podporu rozvoje z různých koutů světa. Evropská unie přispěla částkou desítek milionů na regionální projekty. Velká Británie posílá peníze do celého Somálska, z těchto peněz ale účelně valnou část (až 40%) posílá vládě do hlavního města Hargeisa v Somalilandu. V roce 2011 vznikla dohoda mezi Etiopií, Čínou a Somalilandem. Ta pojednávala o obchodním vztahu mezi těmito třemi státy, zaměřená byla na plyn, ropu a spolupráci. Čína bude hlavním exportérem plynu a ropy v těchto oblastech a Somaliland za pomoci investic z Číny rozšíří klíčový přístav Berbera port. (Forti 2011: 25-26)

Volby jsou dalším klíčovým ukazatelem stability státu. Somaliland měl všechny volby pokojné a mezinárodními pozorovateli uznané jako spravedlivé, soutěživé a svobodné. Somalilanský lid si sám volí prezidenta a odsouhlasil si i ústavu. Vláda i přes nedostatek zdrojů udržuje funkční armádu a policejní složky, nezávislá média, vlastní centrální banku a zodpovědnou administrativu. Somálsko oproti tomu mělo více než 15 pokusů o vládu v Mogadišu. Protivládní skupiny bojují s těmi provládními a občanskou válku vláda není schopna zastavit. (Forti 2011: 6-7)

Spravedlivé a demokratické volby jsou důležitým faktorem stability státu. Somaliland tuto velmi náročnou podmínku splňuje. Odráží se to i v toleranci a podpoře vysokých představitelů, kteří pocházejí z menšinových klanů v Somalilandu. Za krátkou dobu necelých 30 let Somaliland zvládnul splnit podmínky, které mnoho států v Africe nezvládá plnit ani po mnoha desetiletích (včetně Somálska). Dokázal vybudovat téměř demokratický stát s vlastní měnou a vcelku efektivním daňovým systémem navázaným na obchodní infrastrukturu, jejíž klíčovou částí je námořní obchod. Somaliland podepsal mezinárodní Všeobecnou deklaraci lidských práv a svobod a velmi úspěšně se brání terorismu a pirátství na svém území. (Forti 2011: 21-22) Toto jsou velmi klíčové ukazatele pro stabilní de facto stát, který se snaží

prosperovat a přiblížit se ideálu silného státu. Pro mezinárodní společenství jsou svobodné demokratické volby důkazem, že vláda má moc nad celým územím, že funguje nezávislost médií, že si skrze volené kandidáty vládne sám lid a že stát je s to zajistit průběh spravedlivých voleb.

Posledním bodem v této kapitole je mezinárodní uznání. Bod, který splňuje Somálsko, které ale také splňuje všechny kritéria klasifikace zhroucených států. Tento bod mezinárodního uznání Somaliland nespĺňuje a může se tím pádem zdát, že stát je méně stabilní, když je mezinárodním společenstvím neuznán. (To ale není pravda, jak napovídá celá tato kapitola.) Toto mezinárodní neuznání komplikuje Somalilandu vstupy do unií a jiných mezinárodních společenství. Obtížnější je také navazovat obchodní vztahy a hledat investory.

Kapitola zjistila, že dle indikátorů zhroucených států je Somaliland stabilnějším státním než Somálsko celkem i přes to, že na jeho hranicích probíhá konflikt s Puntlandem. Somaliland i Somálsko se potýkají s velkým množstvím problémů a u obou států je zřejmé, že spadají do kategorie slabých států. Nicméně kapitola dochází k závěru, že stabilnější celkem je Somliland, který není mezinárodně uznán.

## ZÁVĚR

Závěr této práce o teritoriálních sporech Somalilandu se bude týkat všeobecného shrnutí a výsledků bakalářské práce. Ta se týkala problémů a sporů Somalilandu na jeho hranicích s Puntlandem. Důvodem konfliktu je především rozdílné nastavení hranic. Somalilandské hranice jsou nastaveny historicky, z dob britského protektorátu. Puntlandské hraniční pásmo je oproti tomu vytyčeno na základě klanové příslušnosti. Dalším důvodem sporu je skutečnost, že na rozdíl od britského Somalilandu, je zbytek Somálska bývalou italskou kolonií.

První část bakalářské práce se zabývala vymezením teorie zhroucených států. Základním zdrojem pro tuto část byl Robert Rotberg, který teorii failed states zpracoval celistvě. Většina autorů z něj vychází, nebo ho případně kritizuje, doplňuje. První kapitola pojednávala o tom, jaké jsou znaky silných států a jak tyto znaky vypadají u států, které jsou slabé. Věnovala se i historii zhroucených států a důvodu jejich častému výskytu v Africe. To je způsobeno především koloniální minulostí a poté studenou válkou. Faktory určující, zda je stát slabý jsou uvedeny v podkapitole 1.1., uvedena je ekonomická situace, důležitost bezpečnosti, výše kriminality, trvání a existence vnitřního konfliktu a úroveň školství, zdravotnictví a stav komunikací – jak silnic, tak médií. Zdůrazněn je ale fakt že žádný z těchto faktorů, které určují a popisují zhroucené státy, neznamená nic, pokud stojí o samotě. K určení toho, zda je stát zhroucený je třeba splňovat dostatečně velké množství na sebe navazujících indikátorů. Kromě toho také musí být úroveň těchto indikátorů na zásadně špatné úrovni. Podstatným indikátorem pro tuto práci jsou samostatné územní celky, které jsou vedeny lokálními vůdci a chtějí nezávislost, popřípadě autonomii na původním celistvém státním celku.

Následující podkapitola v teoretické části řešila mezinárodní fragile states index. Tento index určuje každoročně pořadí států od nejslabších států k těm nejsilnějším. Indikátory FSI se každoročně pozměňují a upravují dle aktuálního obrazu světa. FSI určuje stabilitu a sílu států proto, aby státy mohl varovat, že je něco v nepořádku a je nutno řešit problémy. Somálsko je každoročně na prvních příčkách celkového pořadí. Indikátory se řadí do 4

kategorií a každá z nich má 3 podkategorie. To znamená 12 indikátorů pro FSI.

Další podkapitola s číslem 1.4. se věnovala kritice teorie zhroucených států. Kritika spočívá především v evropocentrickém náhledu na všechny státy. Ten hodnotí státy, které se chovají jakkoliv jinak, než je historickým vývojem a tradicemi dáno v Evropě, hodnotí ho jako nemocný, slabý a neschopný. Teorie zhroucených států také nebere v potaz koloniální minulost států a dědictví těchto dob. Za dob kolonialismu byly státy závislé na kolonizátorech jak ekonomicky, tak politicky. Pak se ale kolonizátorské země stáhly a nechaly své kolonie napospas. Dalším faktorem, který neřeší, jsou vnější intervence do těchto států, přičemž o úspěšnosti takového zásahu se dá dlouho spekulovat. Zdůrazněn byl také problém s definicí – žádná oficiální definice zhroucených států totiž neexistuje a vytvořit tak například jmenný seznam zhroucených států je prakticky nemožné, záleží na autorovi, jakou definici si vybere a podle jakých kritérií bude státy hodnotit a rozřazovat.

Poslední částí teoretické kapitoly byl rozbor pojmu kvazistát. Tento pojem má dva významy a oba dva se velmi úzce týkají tématu Somalilandu a Somálska. Prvním významem je kvazistát jako zhroucený stát, to jest slabý, selhávající státní celek, který je mezinárodně uznaný. Na druhé straně má význam mezinárodně neuznaného státu, který je součástí jiného státního celku. Takzvaný *de facto* stát. Tento neuznaný stát je ale plně funkční a splňuje všechny podmínky pro vznik státního zřízení.

Druhá část bakalářské práce se zabývala popisem a historickým vývojem hraničního sporu mezi Somalilandem a Puntlandem. Zatímco Somaliland se chce od Somálska odtrhnout a získat naprostou nezávislost, Puntland požaduje pouze autonomii a hlásí se k jednotnému a silnému Somálsku. Vyhlášení nezávislosti předcházela léta občanské války. Oba státní celky jsou silně ovládnuty klanovou strukturou. V Somalilandu je dominantním klanem Isaaq a na území Puntlandu je to klan Harti. Státní celky mají rozdílný přístup k vytyčení hranic na základě minulosti, kdy Somaliland nebyl součástí italského impéria, ale britského a v těchto místech koloniálních hranic vnímá své hranice. Naproti tomu pro Puntland je důležitá příslušnost k vládnoucímu klanu Harti a tam, kde končí tento klan, tam končí i území Puntlandu. Hranice je na základě vzájemných svazků, vztahů a vazeb silně

rozmazaná. Je zřejmé a logické, že hranice se neshodují a z tohoto důvodu zde vznikají třecí plochy a spory.

V podkapitole se popisovalo vyhlášení Somalilandu a Puntlandu. Somaliland vzniknul především z důvodu potřeby míru a zaručení bezpečí v oblasti, to bylo prioritní a až poté na druhém místě byla samostatnost regionu. Vznikla zde vláda a nutná administrativa v hlavním městě Hargeisa. Ani v tomto období budování státu a ani později se necítily všechny klany příslušníky Somalilandu a byli nespokojeni s ideou samostatnosti a nezávislosti na Somálsku. Do periferních oblastí se nedostávalo dostatek financí a zájmu, byl tam sice mír, ale ne aktivní účast vlády a státní správy. Puntland vzniknul o 7 let později než Somaliland. K Puntlandu se přidaly i dva klany, které měly patřit pod Somaliland. Hlavním důvodem změny jejich rozhodnutí byl pocit Somálské příslušnosti a tuto alternativu – bezpečí, vlády a zároveň patřit pod stát Somálsko – jim nabídl Puntland. Oblasti těchto klanů, které změnili rozhodnutí, byly periferní části území hranic. Konkrétně se jednalo o Sanaag, Sool a Togdheer.

Další část pojednávala a popisovala historii hraničních sporů. Zpočátku se nekonaly ani žádné slovní přestřelky nebo konflikty, téma sporu bylo neutrálně přecházeno od všech vysokých politických činitelů. Reálný konflikt odstartoval až v roce 2002, kdy Somalilandský prezident jako první představitel státu navštívil sporné hraniční město Laascaanood. Ve městě se střetly vojenské jednotky obou státních celků. Tato vojenská akce měla pouze krátkého trvání a poté byly jednotky staženy. Tento konflikt zahájil oficiální hraniční spor mezi Somalilandem a Puntlandem. Nedlouho po tomto střetu se puntlandské jednotky usídlily ve sporném městě Laascaanood a Somalilandské jednotky na to zareagovaly vysláním svých jednotek do blízkého města. V následujících letech proběhlo několik potyček, nicméně nikdy v markantním rozsahu. O několik let později proběhly boje opět o Laascaanood. Somaliland se snažil převzít moc nad tímto sporným městem a celá akce byla podporována ze strany Etiopie. Ve městě trval ozbrojený konflikt několik týdnů. Moc nad městem nakonec převzal Somaliland a díky tomu mnoho lidí z oblasti uprchlo. Tento spor poškodil pověst Somalilandu jako mírového státu.

Poslední část popisující hraniční spory se věnovala pokusům hraničních oblastí o samostatnost. Jedná se o oblasti Sanaag, Sool a Cayn – ve zkratce SSC a o území Maakhir. O SSC jeví zájem jak Puntland, tak Somaliland, nicméně ani jeden z nich se o oblast nijak zvlášť nestará, naopak je v oblasti spousta konfliktů, potyček a násilí. Ta si na tomto základě vyhlásí vlastní administrativu, která není vázána ani na jeden ze států. Myšlenka samostatné oblasti je podporována z centra, z Mogadišu. Ani přes tuto podporu ale správa nezvládá oblast ovládat a řešit problémy finančního rázu, armádního a administrativu. I přes to v roce 2010 zahájí oblast SSC útok na Somaliland. Na obou stranách se dají počítat ztráty na životech. Střet netrval dlouho a byl vyřešen dohodou.

V poslední části bakalářské práce byla teorie zhroucených států aplikována na Somálsko a Somaliland s Puntlandem, aby zjistila, v čem spočívá stabilita Somalilandu oproti Somálsku. Kapitola porovnává indikátory failes states s reálnou situací v těchto státech. Hned ze začátku zdůrazňuje důležitý faktor, a to vznik de facto států na území celistvého mezinárodně uznávaného státu. Tento indikátor úzce souvisí s nezajištěním hlavní úlohy státu – bezpečnosti, obyvatelé tak hledají zajištění míru a bezpečí pod lokálními vůdci. Poté srovnává situaci z hlediska úrovně vzdělání a zdravotnictví. Následuje porovnání ekonomické situace, ekonomická propast, ze které je velmi těžké uniknout. Bez investorů nejsou peníze a bez peněz není možné ekonomiku znovu nastartovat. Obrovským problémem je také černý trh, který odrazuje investory a zároveň napomáhá vnitřnímu konfliktu, protože jsou například zbraně velmi snadno k mání.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit v čem spočívá stabilita Somalilandu, jestli hraniční spory narušují významně stabilitu Somalilandu a popis vztahu mezi Somalilandem a Puntlandem se zaměřením na teritoriální spory. Popisu vztahu a vývoji konfliktu se věnuje celá druhá kapitola, která zjistila, že problém je pouze lokální a nejvíce poškozuje místní, kteří chtějí samostatnost. Práce načrtla hlavní důvody Somalilandské stability i přes to, že je to pouze de facto stát. Somaliland je prosperující stát, který je schopen zajistit základní společenskou smlouvu mezi státem a obyvateli – zajištění bezpečí. I s dalšími kategoriemi zhroucených států se Somaliland potýká s větším úspěchem než Somálsko. Na území Somalilandu je podstatně



bezpečnější situace jak pro turisty, tak pro místní obyvatelstvo. Kvalita zdravotnictví je na celém území Somálska i Somalilandu velmi nízká. Ve vzdělání má Somaliland vyšší gramotnost, docházku do základních škol a více vzdělávacích projektů. Obecně je možné si říct, že Somaliland je podstatně stabilnějším státem, protože je nesplňuje tak výrazné podmínky zhroutených států jako Somálsko. A to i přes jeho „škraloup“ v pohraničních oblastech, ve kterých je napjatá situace. Somaliland konfliktem nejvíce uškodil sám sobě, neboť měl do té doby pověst státu, který žije v míru. Důvod mezinárodního společenství k neuznání Somalilandu je především kvůli nebezpečnému precedentu pro ostatní státy. S problémem de facto států se africký kontinent hojně potýká a jedno uznání kvazistátu by mohlo zapříčinit mnoho dalších požadavků na uznání.

Popisem vztahu Somalilandu a Puntlandu a vývoje sporu na hranicích je zcela jasné, že konflikt je záležitostí pouze hraničních regionů a nehrozí tudíž, že by se do konfliktu dostal i zbytek země. Kromě toho se v kapitole ukázalo, že spor není nijak zvlášť krvavý, i přes to, že trvá mnoho let, jsou to spíše nárazové vážné vojenské konflikty, které se po krátké době vyřeší dohodou. To je důvod, proč nikterak zásadně neovlivňují stabilitu Somalilandu.

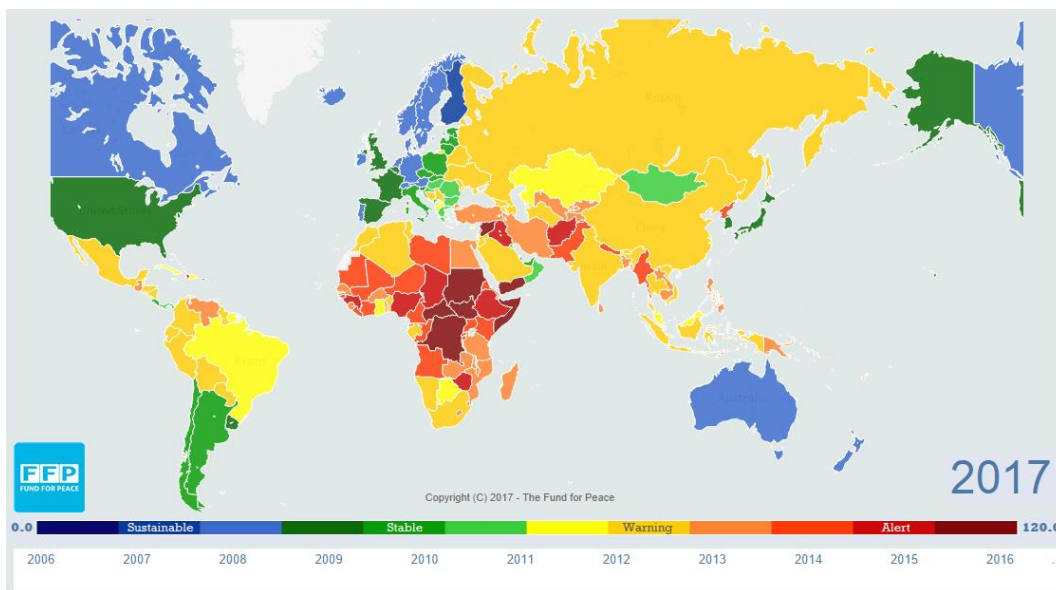
Nicméně konflikt je vždy problém a státy jsou vyčerpané finančním, politickým a lidským řešením tohoto problému. Do oblasti musí investovat peníze, protože zde jsou vojenské jednotky. Unavující je to i pro politické představitele, kteří musí neustále kontrolovat a řešit situaci. V neposlední řadě funguje i lidský faktor, protože oblast sama je ve velkém napětí a je těžké být uprostřed sporu tolik let. Proto se pohraniční regiony snaží vyhlásit nezávislost. Tento krok opět vrhá špatné světlo na Somaliland, protože nedokáže ovládat celé své území.

Je zřejmé, že Somalilandská stabilita je založená na částečně demokratickém státu, spravedlivých volbách, zajištění bezpečnosti uvnitř státu, stíhání teroristů a pirátů, vlastní měně, oficiálním obchodu a jeho efektivním zdaněním, vyšší úrovni školství a větším procentem dětí docházejících do školy (s tím spojená přímou úměrou i gramotnost obyvatelstva) a vyšší úroveň zdravotnictví. Nutno podotknout, že Somaliland pořád spadá do kategorií slabých států a je tudíž nutno dál zlepšovat a

zkvalitňovat jednotlivé indikátory. Konflikt v hraničním pásmu Somalilandu tuto stabilitu výrazně nenarušuje, protože spor je lokální záležitostí bez rizika rozšíření do zbytku země, Somaliland je nadále pokládán za de facto stát, který je silnější a stabilnější než jeho původní mateřský stát. Ač konflikt s Puntlandem neovlivňuje stabilitu výraznějším způsobem, na Somaliland je z mezinárodního společenství nahlíženo negativněji.

## PŘÍLOHY

Příloha číslo 1 – světová mapa barevně označující státy dle FSI.



Zdroj: <http://fundforpeace.org/fsi/>

Příloha číslo 2 – základní oficiální informace o zkoumaných státech.

Somaliland, oficiální názvem Republika Somaliland leží ve východním cípu Afriky. Konkrétně v jeho severní části. Jeho sousedícími zeměmi jsou Džibutsko, Etiopie a Puntland – patřící pod Somálsko. (Viz příloha č. 3) Úředními jazyky zde jsou angličtina a somálština, dalším přípustným jazykem je arabština. Obyvatelstvo čítá tři a půl milionu lidí. Přes padesát procent obyvatel jsou nomádové, nebo polo-nomádové. Zbytek obyvatel žije ve městech, či na vesnicích včetně hlavního města Hargeisa. Oficiální měnou je zde somalilandský šilink. V zemi je rozšířené především zemědělství, které je zaměřené na produkci obilovin, na zahradnictví a především na chov hospodářských zvířat. Co se týče zásob nerostných surovin, jsou zde doložená ložiska ropy, zemního plynu, uhlí, olova, síry, vápence, křemene a zlata. (Somaliland)

Republika Somaliland je demokratická a má rozdělenou moc do tří částí. Na exekutivu – v čele s voleným prezidentem, legislativu – to jest parlament složený ze dvou částí, z Poslanecké sněmovny a Sněmovny starších, jurisdikci – ta se skládá z nezávislých soudců a soudů různých instancí. (Somaliland)

Prezidentem Somalilandu je Ahmed Mohamed Mohamoud Silanyo, ten byl zvolen v prezidentských volbách v roce 2010 a od té doby je v úřadu. Je lídrem Strany míru, jednoty a rozvoje. Viceprezidentem Somalilandu je Abdirahman Abdilaahi Ismail. Viceprezident byl zvolen ve stejném roce prezidentských voleb. (Somaliland)

Somálsko leží na východě od Etiopie, v nejuvýchodnější části Afrického kontinentu. Omývá ho Indický oceán a je součástí klíčové strategické oblasti – Adenského zálivu. Sousedící státy jsou Etiopie, Keňa a jelikož pod mezinárodně uznané celistvé území patří i Somaliland – a tím pádem je sousední zemí Somálska i Džibutsko. Oficiálním názvem je Federativní republika Somálsko. Řadí se mezi parlamentní federativní republiku. Skládá se celkem z 18 regionů. Domorodým oficiální názvem je Jamhuuriyadda Federaalkaa Soomaaliya. (Central Intelligence Agency)

Mezi nerostné suroviny dostupné v Somálsku patří uran, železná ruda, cín, bauxit, měď, zemní plyn a zásoby ropy. Zemědělská půda zabírá přes sedmdesát procent území. Z toho je většina využívána k pastevectví. Somálsko má značné problémy týkající se životního prostředí – odlesňování půdy, nadměrná eroze půdy, používání kontaminované vody a rozšiřování pouští a polopouští. Somálská vláda podepsala několik mezinárodních dohod týkajících se ochrany životního prostředí, nicméně žádnou z nich neratifikovala. Nejvýznamnějším sektorem je zemědělství. Převážnou částí je pastevectví, na kterém je závislá značná část obyvatelstva. Vývoz hospodářských zvířat tvoří cca padesát procent příjmů z exportu. Mezi živočišné produkty patří skot, ovce, kozy a ryby. Pěstují se zde například patří banány, kukuřice, kokosy, manga, sezamová semínka a fazole. (Central Intelligence Agency)

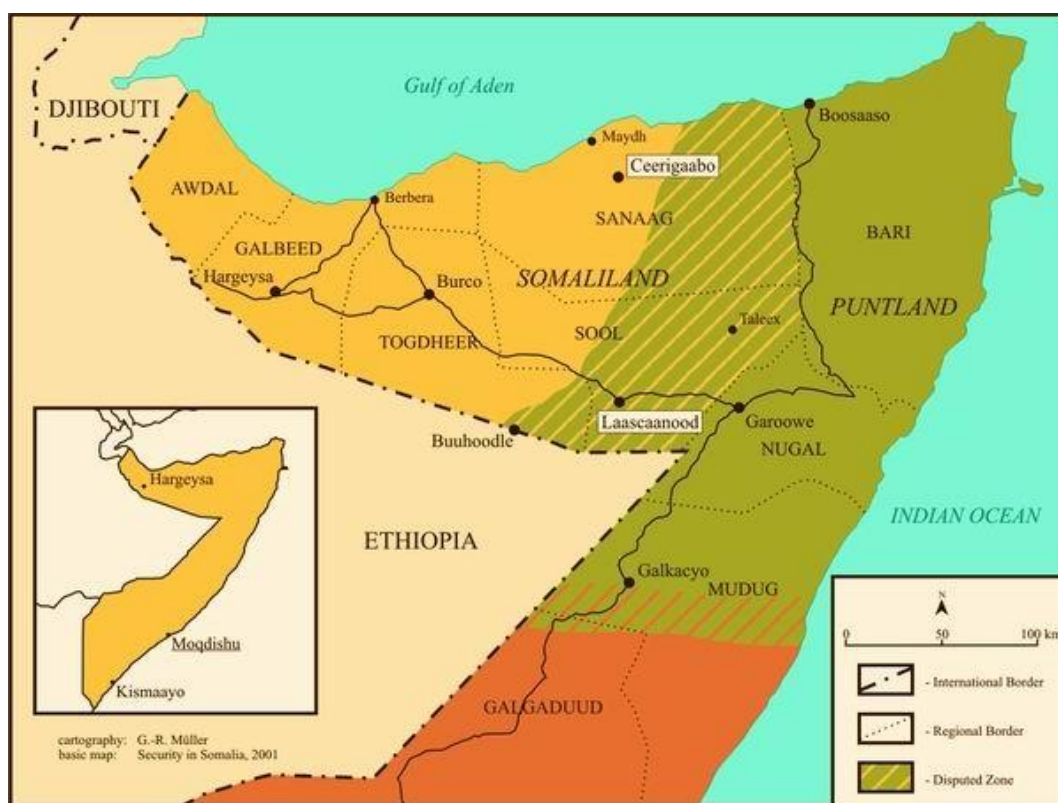
Oficiální jazyky jsou somálština a arabština. Mezi další používané jazyky se řadí italština a angličtina. Výše populace dosahuje deseti a půl milionu obyvatel. V hlavním městě – Mogadišu – žije přes dva miliony obyvatel. Somálsko ve všeobecných ukazatelích životní úrovně dosti zaostává a výsledky ve srovnání s mezinárodními hodnotami jsou nevalné. Průměrná délka života je 52,4 let. Více než šedesát procent obyvatelstva je mladší 25 let. Průměrný věk obyvatele Somálska je u ženy 17,8 let a u muže 18,1 let. Úhrnná plodnost je 5,89 dětí na jednu ženu. Obezita v zemi je nízká,

týká se 3,8 procent obyvatel. Je zde velké riziko nakažení infekční chorobou (např. malárie, horečka Dengue, žloutenka, průjemová onemocnění).

Prezidentem Somálska je Mohamed Abdullahi Mohamed Farmajo. Ten je hlavou státu od února 2017, kdy vyhrál v druhém kole prezidentské volby nad protikandidátem, kterým byl bývalý prezident Hassan Sheikh Mohamed. (The Washington Post) Novým premiérem je od února Hassan Ali Khaire. (Aljazeera)

Puntland leží v severní části Somálska. Hlavním městem je Garoowe. Prezidentem je Abdiweli Mohamed Ali „Gaas“. (Garowe online) Podmínky jsou prakticky totožné jako v Somálsku, pod které je Puntland automaticky započítáván.

Příloha číslo 3 – mapa Somálska, vyznačuje území Somalilandu, Puntlandu a sporných hraničních oblastí.



Zdroj: <https://www.eth.mpg.de/3588115/project3>

## SEZNAM ZDROJŮ

### Literatura:

Drulák, Petr a kol. 2008. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál

Forti, Daniel. 2011. *A Pocket of Stability: Understanding Somaliland*. Occasional Paper Series. Issue 2. Accord

Hoehne Marcus. 2015. *Between Somaliland and Puntland*. Rift Valley Institute

Hill, Jonathan. 2005. „Beyond the other? A postcolonial critique of the failed state thesis“. *African Identities* 3, č. 2, 139-154

Riegl, Martin. 2010. „Terminologie kvazistát.“ *Acta Politologica* 2, č. 1, 57-71.

Rotberg, Robert. 2003. *Failed states, Collapsed states, Weak states: Causes and indicators*. Cambridge MA: Word peace foundation

Šmíd, Tomáš a Vařura, Vladimír. 2009. „Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států.“ *Mezinárodní vztahy* 44, č. 2, 44–64.

Zartman, William. 1995. *Collapsed states: The disintegration and restoration of legitimate authority*. Lynne Rienner Pub

### Internetové zdroje:

Alen, Sadia Adi. „„SSC“ Is the Last Hope to Bridge Somalia Back Together“. *Huffington post*. Dostupné na: [http://www.huffingtonpost.com/sadia-ali-aden/ssc-is-the-last-hope-to-b\\_b\\_1224575.html](http://www.huffingtonpost.com/sadia-ali-aden/ssc-is-the-last-hope-to-b_b_1224575.html) (25.6.2017)

Bearak, Max a Sieff, Kevin. 2017. „Expectations run high for Somalia's new president“. *The Washington Post*. Dostupné na: [https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/02/08/expectations-run-high-for-somalias-new-president/?utm\\_term=.acac844eea4f](https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/02/08/expectations-run-high-for-somalias-new-president/?utm_term=.acac844eea4f) (4.4.2017)

Berouk, Mesfin. 2009. „The political development of Somaliland and its conflict with Puntland“. *ISS Paper 2000*. Dostupné na: <https://www.africaportal.org/dspace/articles/political-development-somaliland-and-its-conflict-puntland> (25.6.2017)

Crisis, Fragile and Failed States. Crisis States Workshop – London, March 2006. Dostupné na: <http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/research/crisisStates/download/drc/FailedState.pdf> (18.4.2017)

Education in Somalia. 2015. Unicef. Dostupné na: <https://www.unicef.org/somalia/education.html> (11.7.2017)

Fragile states index. Dostupné na: <http://fsi.fundforpeace.org/rankings-2016> (13.3.2017)

Gagale, Ibrahim Hassan. 2015. „Somaliland: Focus on Border Dispute with Puntland“. *Somalilandsun*. Dostupné na: <http://www.somalilandsun.com/contact-us/36-in-depth/in-depth/7580-somaliland-focus-on-border-dispute-with-puntland> (1.6.2017)

Hoehne, Marcus. 2007. Puntland and Somaliland Clashing in Northern Somalia: Who Cuts the Gordian Knot?. *Mobilizing social science Supporting research worldwide*. Dostupné na: <http://hornofafrica.ssrc.org/Hoehne/printable.html> (20.6.2017)

Cholera situation in Somalia, February 2017. 2017. World Health Organization. Dostupné na: <http://www.emro.who.int/surveillance-forecasting-response/surveillance-news/cholera-situation-in-somalia-february-2017.html> (11.7.2017)

Ministerstvo zahraničních věcí. 2017. Somálsko: varování před cestami. MZV. Dostupné na: [http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie\\_statu/afrika/somalsko/cestovani/other.mobi](http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/somalsko/cestovani/other.mobi) (17.7.2017)

Pegg, Scott. 1998. *De Facto States in International system*. Working paper 21, Institute of International Relations The University of British Columbia. Dostupné na: <http://www.sirag.org.uk/defactostates-somaliland.pdf> (12.4.2017)

Price, John. 2014. „Education for Somalia’s Children is Key to the Future“. *International Policy Digest*. Dostupné na: <https://intpolicydigest.org/2014/11/11/education-somalia-s-children-key-future/> (11.7.2017)

Remešová, Olga. 2014. O státech nestátech: Klasifikace slabé státnosti. *Global politics*. Dostupné na

<http://www.globalpolitics.cz/clanky/o-statech-nestatech-klasifikace-slabe-statnosti> (16.3.2017)

Somalia: Puntland President returns back to Garowe. 2017. *Garowe online*. Dostupné na:

<http://www.garoweonline.com/en/news/puntland/somalia-puntland-president-returns-back-to-garowe> (4.7.2017)

Somaliland. Dostupné na: <http://somalilandgov.com/> (30.3.2017)

The World Bank in Somalia. 2016. *The World Bank*. Dostupné na: <http://www.worldbank.org/en/country/somalia/overview> (16.7.2017)

Vijayan Suchitra. 2014. „The Fallacy of Failed states“. *Huffington post*. Dostupné na: [http://www.huffingtonpost.com/suchitra-vijayan/the-fallacy-of-failed-sta\\_b\\_5540358.html](http://www.huffingtonpost.com/suchitra-vijayan/the-fallacy-of-failed-sta_b_5540358.html) (15.5.2017)

Záhořík, Jan. 2012. „Somaliland – paradox Afrického rohu“. *Rozvojovka*. Dostupné na: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1152-somaliland-paradox-africkeho-rohu.htm> (10.4.2017)

Zartman, William. 1995. *Collapsed states: The disintegration and restorian of legitimate authority*. Lynne Rienner Pub

Zhroucené státy, valné shromáždění Model OSN XV. Ročník 2009/2010

2017. „Somali president names Hassan Ali Khaire prime minister“. *Aljazeera*. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/2017/02/somali-president-names-hassan-ali-khaire-prime-minister-170223183103523.html> (4.4.2017)



